

בטבת לחקל. דערך יותר על בן כ'. גדול הוא פחות מבן כ'. וכן בבן חמש. כדכתיב בקראי: רבי (א) אליעזר אומר. לעולם שנה ה' ושנה עשרים ושנה ששים כלמטה עד שתשלם כל השנה וחדש ויום אחד משנה (האחרת). דיליף גזירה שנה (ב) למעלה למעלה מזכור. נאמר כאן מבן ששים שנה ומעלה ונאמר בזכור חמש (במדבר י"ה) ופדיוו מבן חדש ומעלה. מה להלן חדש ויום אחד שאין זכור גפרה פחות מבן חדש ויום א' אף כאן עד שיוסף על ששים חדש ויום אחד. ושנה חמש ושנה עשרים ילפין בג"ש. שנה שנה משנה ס'. כדיליף ח"ק לעיל ואין הלכה כר"א: (ה) כ"ג ר"י: אלוהי וכן כס"ד. (ז) כמלכ"ס שהחוק מעלה מעלה.

בין לחקל בין להחמיר. רבי אלעזר אומר. עד שיהיו יתרות על השנים. חדש ויום אחד (ב):

נפשות: בין להקל בין להחמיר. כלומר השנים האחרים צענין כולם כלמטה הימנו בין להקל בין להחמיר ששנת חמש ועשרים להקל ושנת ששים להחמיר. אבל לא קאי על הכללמים בלבד. דצוה אין חלוקת להחמיר: רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד. פירש הר"ב דיליף ג"ש למעלה למעלה מזכור ס'. ונאמר בזכור חמש ופדיוו מבן חדש ומעלה. הכי איתא בגמרא. וכחצו הכוס' וחפצו אחר מקרא זה. ולא מלאוהו כי אם ופדיוו מבן חדש תפרה [בפ' קרח] ושמה דריש הכי מדכתיב פדיוו מבן חדש. דמשמע מבן חדש ומעלה. מולא כתיב בן חדש. ע"כ. זהכ"מ בריש ה' ערכין. כחצו על זה. להלן גבי לויס חדש ומעלה מה להלן חדש ויום אחד כדכתיב מבן חדש ומעלה דכבר נכנסו בחדש האחר. אף כאן חדש ויום אחד. ועצמו מדכתיב בפ' במדבר גבי לויס (במדבר ג') מבן חדש ומעלה הפקדם. עכ"ל הכ"מ. ומ"ס הר"ב אף כאן עד שיוסף על ששים חדש ויום אחד. ובגמרא ואימא כי סהם מה סהם חד יומא אף הכא חד יומא א"כ ג"ש מאי אהני. פירש"י. בלא ג"ש ידענא דחד יומא בעינן דהא ומעלה כתיב. ע"כ. ומשמע ודאי דכברא זו דומעלה חד יומא משמע. היא ככרף פשוטה ולכ"ע. דאי אמרת דרבנן לא מודו ליכא למימר ג"ש מאי אהני ליה. אלא ודאי דלכ"ע יום אחד למידן ממשמעותה דומעלה דגבי ששים. וחו למדין כולוהו שנים מהדרי בג"ש דשנה שנה. והייט טעמא דהרמב"ם שפוסק [פ"א מה"ע] כרבנן ומגריך יום א'. וח"ל לרחוקים שדחוק בהם הכ"מ. להא דמלריך אף לרבנן יום א' על שלשים במגריך בן חדש [ועיין בפ"ה דגדה משנה ד']:

רבי אלעזר. כמכניס אליעזר. ועי' נמלכ"ס: ע"ד שיהיו. כ"ס כ"ד: ובמכניס ד'ן: ובמכניס לפיטו עד שיהיו; כתי"ל עד שיהיו. ויום אחד. כתי"ל או (ז) יום אחד

תוספות חדשים
 ר' בחו"מ ר' הר"א א"ט וזכחו הכוס' כו. ולי"ג דכבר יליף מק' חדש ג"ש מזכורות מזכור דכתיב הר"ב פ"ט דככורות משנה י' וא"כ הוי כליטא נהכי ופדיוו מבן חדש ומעלה וכוזואי נעלם מהוס' גמרא ו' דכתיב דריש מבן חדש ופ"ט א"תנא ר' ג"ש וד"ק א"ת ל"ל למילף מזכור חמש ט"ף חוק ומעלה ומעלה מלוס וי"ל דומעלה כתיב ג"ש שנים ולא ידעי גבי חדש דלחמירין ויהי א' יותר לכן ילפין מזכור דגמרא ג"ש בן חדש דרבנן ג"כ ס"ל ג"ש דכן חדש גבי זכור וא"כ נילף ג"ש בן חדש דערכין ממנו וכן מפורש שם בגמרא בזכות דף ה"ט ע"א ולכן ס"ל לר"ע שם דומעלה מיותר גבי ערכין ע"ש ודלא כתי"מ שהלריך מיל' לרבנן גבי בן חדש יום א' ע"ש ובעל"מ ממנו גם מהל"מ שהבינו בגמרא ס"ל גם היתרי כאן לא היה נריך בגמרא דשם ג"ש י"ל להכי הניח ר"א הקהל דככור דמוס' מוכח דומעלה גבי ערכין מיותר ככתיב ר"ע שם וע"כ נא ללמד ג"ש דהשג ויום אחד וד"ק: (ממהכ"ס ע"ל)

מלאוהו כי אם ופדיוו מבן חדש תפרה [בפ' קרח] ושמה דריש הכי מדכתיב פדיוו מבן חדש. דמשמע מבן חדש ומעלה. מולא כתיב בן חדש. ע"כ. זהכ"מ בריש ה' ערכין. כחצו על זה. להלן גבי לויס חדש ומעלה מה להלן חדש ויום אחד כדכתיב מבן חדש ומעלה הפקדם. עכ"ל הכ"מ. ומ"ס הר"ב אף כאן עד שיוסף על ששים חדש ויום אחד. ובגמרא ואימא כי סהם מה סהם חד יומא אף הכא חד יומא א"כ ג"ש מאי אהני. פירש"י. בלא ג"ש ידענא דחד יומא בעינן דהא ומעלה כתיב. ע"כ. ומשמע ודאי דכברא זו דומעלה חד יומא משמע. היא ככרף פשוטה ולכ"ע. דאי אמרת דרבנן לא מודו ליכא למימר ג"ש מאי אהני ליה. אלא ודאי דלכ"ע יום אחד למידן ממשמעותה דומעלה דגבי ששים. וחו למדין כולוהו שנים מהדרי בג"ש דשנה שנה. והייט טעמא דהרמב"ם שפוסק [פ"א מה"ע] כרבנן ומגריך יום א'. וח"ל לרחוקים שדחוק בהם הכ"מ. להא דמלריך אף לרבנן יום א' על שלשים במגריך בן חדש [ועיין בפ"ה דגדה משנה ד']:

י כ"ן תפארת ישראל בועז

של מי שאינו עדיין בן ה' וכ' הוא פחות מערך של בן ה' וכ': (א) דדוקא לעיל דרבי למילף במה מנינו, מהחליקין בין להקל או להחמיר, משום דמה מנינו אדם דן מעלמו, ולהכי מסתבר שאין ללמוד קולא וחומרא מהדרי. אבל הכא ג"ש שאין אדם דן אותה מעלמו אם לא שמוקבל הלממ"ס, וודאי אין לחלק בין קולא לחומרא (ב): (ב) ר"ע שנה ה' וכ' וס', בטלן נחשב כלמטה ממנו, עד שיהיה הנערך, חודש ויום א' יתר על שנה ה' וכ' וס'. דיליף מפדיוו זכור, דלריך ג"כ שיהיה בן ל' ויום א', דילפין מזכורות המדבר ששכנסו ע"י משה, דכתיב גבים, מבן חודש ומעלה הפקדם [כככורות פ"ח מ"ו]:

בנת עיני שליט"א, דהרי גם בניסין [דמ"א ב'] כ' רש"י דלהכי ג"ש עדיף מהיקס, דג"ש אין אדם דן מעלמו, ש"מ דמשא"כ היקס. אמנם מ"ס בש"ס שם, דמ"ס ג"ש עדיף ומ"ס היקס עדיף, מהו אין קו' כלל, לרש"י סוכה ה"ג. דיליף דא"כ דשייחן מקובלין הלממ"ס, עכ"ס מדמתקבלו מסיני סהם [שנת ק"א ז' חוס' ד"ה סד"א], ולא נהפך לענין מה יסחורו ב' העיניים, להכי אי סתה חד לחכמיה, אמרינן דהך שאינו עדיף כחצירו, לא לענין זה ממסר':

רבינו עובדיה האומר משקלי עלי פרק הערכין מברטנורה ציונים

פרק א האומר משקלי עלי. אם כסף כסף. אם פירש כסף נותן משקלו כסף. ואם פירש זהב טון משקלו זהב. והא קמ"ל דאם לא פירש. אלא אמר סהם משקלי עלי פטר נפשיה בכל דהו ובלבד שיהיה דבר שכמוהו רגיל להיות נשקל במקום ההוא. ואפילו זפת. ואפילו כללים. ורגילים אנשי המקום למכרם במשקל ואמר אחד מאנשי המקום ההוא משקלי עלי סהם ולא פירש. הרי זה טון משקלו זפת. או כללים ונפטור: ומעשה באמה של ירמטיה. מפרש בגמ' דמתני' חסורי מחסרה והכי קתני ואם אדם חסוב הוא אפ"ג דלא פירש אמדין ל' לפי כבודו. ומעשה נמי באמה של ירמטיה אשה ששמה כך. שאמרה משקל בני עלי ועלתה לירושלים ושקלוה ונחה משקלה וזה. לפי שהיתה אמורה בעושר: משקל ידי עלי. היאך הוא שוקל ידו דאם רולה מזכור ואם רולה מיקל: ומכניסה עד מרפיקו. קוד"ו בלע"ז. משום דבגמריס הלך אחר לשון בני אדם

פ"ה א האומר משקלי עלי. פ"ה מ"א מ"ו: פ"ה מ"א ע"ג: שנויי נוסחאות פ"ה א אהב. כ"כ ו' ובמכניס ד"ו ואם. ירמטיה. כמכניס ירמטיא ובמכניס ד"ו במשנה ובגמ' וברש"י יד ס"א י: כנסתא רימטיא: כתי"ל דמטיה. ועלתה לירושלים. כתי"ל ופעלת. ושקלה (ונחתה). כמכניס ושקלה וליא. מרפיקו. כמכניס לפיטו פרימיקו.

י כ"ן תפארת ישראל
 פ"ה א) הכל כפי שדר, והא קמ"ל דהא בלא פירש, נותן כפחות מדבריה הנשקלים במקום שדר, ואפילו זפת או כללים, כרגילים למכרן שם במשקל. ודוקא באמר שלכך נחטון, דאל"כ, פתם נדרים להחמיר [שליש פ"ב דערכין]: (ב) חסורי מחסרה וה"ק, [קדשים ח"ב] גימל

האומר משקלי עלי פרק ה ערכין

ב דמי ידיו עליהם פ"ט ט"ז
 פ"ט מהי כמנין ט"ז : חולבין
 בערכין סגנדרים כ"ה : י
 פ"ט : האומר ערבי עלי כו'
 דמי עלי ט"ז : מ"ו פ"ט פ"ט
 כמנין ט"ז כ"ה :

שנויי גוספאות
 ושוקל בשר . במשכ"ב
 ..סבשר ושי' תוי"ט .
 לתוכה כתיב בתוכה .
 היא ראיה . כ"ג היה
 ראיה : ב (וכמה הוא
 שיה) בלא יד . במשכ"ב
 למה : ו (חומר) בערכין
 ס ב דרי"ג . במשכ"ב
 חומר ; ב כתיב ליהל :

לקוטים
 פ"ה א תוי"ט ר"ה
 ושוקל וכו' מלישנה
 דשקל קלא וכו' . הרמ"ז
 השינוי היה וכתב דלכס
 יחל התנא מדרג כללני
 שם אכל האמה שיהל
 לשקל הדבר אם לא יעלה
 אכל המשקל הוא השיקל
 ויהי לומר שיחיה השיקל
 חסר מן הספר ע"כ והשיקל
 חסר בדבריו דה"ל לפרט
 לנו ריבא תנא לן המשקל
 ששוקל איהו אחר שיהו
 כמים לפי פירוש הרמב"ם
 דהו מלי דדוקא להחיות
 לכתוב דיתכן שהרמב"ם
 מפרט וכו' אכל המשקל
 ששוקל איהו אחר שיהו
 כמים לא תנינא ליה
 גמתייתין ועוד קשה דאם
 המשקל הוא אח"כ ה"ל
 תני ליה קודם ולאכילת ה"ל
 למיתני משקלה וכו'
 והרי דשוקל (כ"ד) : בא"ד
 שצריך להוסיף לו לגרוע
 לא ה"ל לומר שצריך
 להוסיף משום דשצריך
 להוסיף ישקלו החוספין
 קודם שימנעו בתניה ואין
 ב"ן בליע"מ שיש ונס בגרעון
 גמי אפטר טעמו דב"ן
 שאין צריך לגרוע כגון
 שיטונו לתח כחון הכהני
 פחות קאמ וישלמו עליו
 השאר מעט מעט כמשקל
 קודם שימנעו לתניה (ט"ז)
 ב תוי"ט ר"ה יתנו וכו'
 אלא גמי והם מן הוא
 מעריך . וכו' אמת אכל
 הע"כ ילפינן מיהו לפיכך
 נערכין ודעיקן שיהיו ראויין
 להעמדה והערכה כמ"ש
 כפ"ק משנה ג' וה"כ יש
 לומר דה"ם אחר דעיקן
 כהו העמדה דוקא והלשון
 מני מוכיח כן דה"ם מני
 כל שישו העמדה ישנו
 בהערכה ולישנא דישנו
 בהעמדה משמע שהו
 בהעמדה דוקא ולא שיהיה
 דלוי לתד ויגיד עליו רשו
 ישנו בהערכה וכו' מוכיח
 וני ממיא דמתיי'ס וכו'
 שאין העמדה אינו
 בהערכה וכו' ודאי דעת
 הרמב"ם כמ"ס א' שם
 פנה דהערכין צריך העמדה
 ב"ן וכתיבו סתייט כמשה
 י

כך הוא ברמב"ם ובתוס'. וכו' לשה הר"ב בספ"ק דלהלוח .
 [והקרא בלשון אשכנז עלינוג' . ועיין פרק עשירי דשבת מ"ג] :
 ושוקל בשר חמור כו' . פירש הר"ב שמשקל בשר חמור כמשקל
 בשר אדם . והע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר . שנאמר
 (יחזקאל כ"ג) אשר בשר חמורים בשרם .

בנרייתא בגמ' . ומ"ש הר"ב ויהא
 בלוחו בשר כו' כפי מה שיש ביד כו'
 ונתן לתוכה עד שחמור ותחמלא
 וכו' . ושוקל הבשר כו' פירוש לפירושו
 שמתחלה חומדין לקח כשעור הוד
 וכדמסדר ליה ר' יהודה לרבי יוסי
 כמ"ש לקמן וממלאין בו החבית דשמה
 לא כיוונו האומר וילפידן להוסיף או
 לגרוע . ולפיכך שוקלין אחר כך
 כשכבר נתמלא החבית ממה שהיה
 חסר ע"י הוד . שפכסיו אטו יודעים

שלקטנו השיעור בשה . וכן פירש הרמב"ם שיטול בשר
 ועלמות כו' ויהן לחוד החבית כו' . ואח"כ שוקל הבשר ההוא
 כו' . ויתכן צעירי שהרמב"ם מפרש ושוקל דמתני' מלישנה דשקל
 קלא פתק ביה [ספסוס ס"ג] . שהוא * ענין כתיולה . אכל
 המשקל ששוקלין לא תנינן לה במתניתין . אלא דממילא הכי
 עבדינן . אכל האדם [פל"ה ושוקל] . מסקי בשם ר"י דזוקא שוקל
 מפיקרא ואח"כ מכניס . אכל מכניס מפיקרא לא . לפי שהמים
 נבלעים בבשר ומכנידים אותה יותר מדלי מיד האדם . שמי
 טבא עלמו ותייא קליל ממיחא . ודוחק הוא לומר . ששוקלין בשר
 חמור כנגד הוד [ומשערינן] אם הוא נחתך . ששוקל יותר
 משהיה מחובר לגוף לגמרי . ע"כ . והייט נמי ששוקלין בלוחמו
 ושוקלין משקלו . והע"כ מכניסין בחבית שמה לא חמור יפה .
 ומשום המעט . שצריך להוסיף . או לגרוע . לא יוסיפו או יגרעו
 בליעת המים . שא"כ אח"כ אלא לשער אותו המעט . או לשקול
 אותו : אמר רבי יוסי . וכי היאך אפשר לכוון כו' . אמר ליה
 רבי יהודה חומדין א"ל רבי יוסי עד שחומדין ימורו [כלומר
 יאמדו] את הוד . ורבי יהודה כמה דאפשר עבדינן . גמרא : ב ובמה
 הוא כוה בלא יד . פירש הר"ב כגון אם מכרו רבו
 כולו חוץ מידו כו' . ועיין ברפ"ח דצ"ק ובמשנה ג' פ"ד דמגילה : כיצד
 האומר ערבי עלי כו' . במאי דמסיים פתח . ועמ"ש בזה
 בריש מסכת שבת : יתנו היורשים . כתב הר"ב דזוקא כשעמד
 בזין קודם שמת . לפי שאינו חייב כו' דכתיב (ויקרא כ"ו)
 והעמידו לפני הבהן . וכ"כ הרמב"ם [פ"ה מה"ע] . וקשה לי דהך
 קרא לא כתיב . אלא באם מן הוא מעריך . וא"כ כשאינו מן
 לא צפי העמדה לפני הבהן כלל . ובגמרא . יתנו היורשים
 ש"מ מלוה כחוביה כחוביה בשטר דמיא הכ"כ כשעמד בזין . פירש"י
 וחיובו קודם מותו דה"ל כמלוה בשטר . ה"א . ש"מ מלוה
 כחוביה כחוביה בשטר דמיא הכ"כ כשעמד בזין . עמידה בזין
 שהזכרה בגמ' . לא בלא לה מדרך העמדה והערכה האמורה
 בכלן . שהרי ראוי היה בשעת הגדר להעמדה והערכה . ולמעוטי
 גובה ויולא ליהרג שאינן ראויין בשעת הגדר . והכי איחא
 בספרא [וכמ"ש הר"ב במ"ג צ"ק] אכל הזכרה לחיוב היורשים
 מפני שהיא מלוה ע"פ ע"כ . ולא הצטוו דברי הכ"מ . שהלין
 בעד הרמב"ם דמדאמתהי' ד' מח הטור והיורר יתנו היורשים
 אמרו' נמי בגמרא . כשעמד בזין . כמ"ש הר"ב שם . משמע
 דבלאו הכי קים ליה לגמרא . ועל כרחק היינו משום דכתיב
 והעמידו לפני הבהן . ע"כ . ולא אוכל לעמוד על זה דלקמן
 נמי מוקף לה כשעמד בזין מהאי טעמא גופיה דהכא ללא
 כשעמד על פה גובה מן היורשים . וכתב עוד הרשב"ד והשתא
 דקי"ל מלוה ע"פ גובה מן היורשין דשעבדולא דאורייתא
 לא חלמריכין לעמידה בזין לא לעורך ולא לערך . מי חכם
 ויבן אלה ע"כ . וזו כ"ל שאינה השנה לדחות החוקמתא
 לגמרי מהלכה לפי דמאי דקי"ל מלוה * וכן פירש רמ"ה ושוקל וטול .

ובאחרו זמן היו קורין יד לזרוע עד המרפק ושם כניס הוד לחון
 חבית מלאה מים ישפכו מן המים בחבית כפי מקום הוד
 שהניס בתוכה עד המרפק וחזור ומכניס בחבית בשר וגידין
 ועלמות של חמור . שמשקל בשר חמור כמשקל בשר אדם . ויהא
 בלוחו בשר גידין ועלמות כפי מה שיש

ביד . שאין משקל עלמות וגידין כוה
 למשקל בשר . ונתן לתוכה עד
 שחמור ותחמלא . כמו שהיתה .
 דהשתא איכא נפח כשיעור ירו .
 ושוקל הבשר והעלמות והגידים ההם
 והוא משקל ירו : היאך אפשר
 לבוין בשר כנגד בשר . שמה יש
 בבשר חמור שנותן לחוד החבית
 יותר גידים ועלמות ממה שיש ביד
 או פחות . וממלא שאין המשקל כמזון .
 והלכה כרבי יוסי : ב ובמה הוא שוה

בלא יד . מפרש בגמרא . שאין במין אותו כמה יפה כשנקטעה ירו
 וכמה היה כוה כששתי ידיו שלימות . שמי נקטעה ירו כשכתיב לבומו
 כמה היה כוה תחלה אין במין אותו אלה בול . לפי שראויים
 אותו מזולזל . וזה האומר דמי ידי עלי . הרי לא נקטעה ירו .
 לכך מפרש כמה הוא כוה בלא יד . כגון אם מכרו רבו כולו
 חוץ מידו . שידו אחת מוכתפת לרבו רלשון . ובמין כמה הוא
 יפה כשרבו מוכר כולו . ולא שיר ממנו לעמו כולם . וכמה
 כוה פחות . אם שיר רבו ירו אחת שלא מכרה . דהשתא אינו
 מזולזל . וכך הוא טוהן להקדש : זה חומר בגדרים סבוערכין .
 דאילו אמר צערכים ערך ידי ורגלי עלי לא אמר כלום אלא
 א"כ אמר בדבר שהשמה תלויה בו : ערכי עלי ומת יתנו
 היורשים . דערך דבר קלוב הוא . ודוקא כשעמד בזין קודם
 שמת . לפי שאינו חייב בערך אלא אחר שיעמוד לפני הבהן .
 כדכתיב והעמידו לפני הבהן . אכל דמי עלי דאיתו אלה מה
 שיבואו צ"ד והרי לא צל לירי כך . שהרי מת . הע"פ שעמד
 בזין

ובמה הוא כוה בלא יד . פירש הר"ב כגון אם מכרו רבו
 כולו חוץ מידו כו' . ועיין ברפ"ח דצ"ק ובמשנה ג' פ"ד דמגילה : כיצד
 האומר ערבי עלי כו' . במאי דמסיים פתח . ועמ"ש בזה
 בריש מסכת שבת : יתנו היורשים . כתב הר"ב דזוקא כשעמד
 בזין קודם שמת . לפי שאינו חייב כו' דכתיב (ויקרא כ"ו)
 והעמידו לפני הבהן . וכ"כ הרמב"ם [פ"ה מה"ע] . וקשה לי דהך
 קרא לא כתיב . אלא באם מן הוא מעריך . וא"כ כשאינו מן
 לא צפי העמדה לפני הבהן כלל . ובגמרא . יתנו היורשים
 ש"מ מלוה כחוביה כחוביה בשטר דמיא הכ"כ כשעמד בזין . פירש"י
 וחיובו קודם מותו דה"ל כמלוה בשטר . ה"א . ש"מ מלוה
 כחוביה כחוביה בשטר דמיא הכ"כ כשעמד בזין . עמידה בזין
 שהזכרה בגמ' . לא בלא לה מדרך העמדה והערכה האמורה
 בכלן . שהרי ראוי היה בשעת הגדר להעמדה והערכה . ולמעוטי
 גובה ויולא ליהרג שאינן ראויין בשעת הגדר . והכי איחא
 בספרא [וכמ"ש הר"ב במ"ג צ"ק] אכל הזכרה לחיוב היורשים
 מפני שהיא מלוה ע"פ ע"כ . ולא הצטוו דברי הכ"מ . שהלין
 בעד הרמב"ם דמדאמתהי' ד' מח הטור והיורר יתנו היורשים
 אמרו' נמי בגמרא . כשעמד בזין . כמ"ש הר"ב שם . משמע
 דבלאו הכי קים ליה לגמרא . ועל כרחק היינו משום דכתיב
 והעמידו לפני הבהן . ע"כ . ולא אוכל לעמוד על זה דלקמן
 נמי מוקף לה כשעמד בזין מהאי טעמא גופיה דהכא ללא
 כשעמד על פה גובה מן היורשים . וכתב עוד הרשב"ד והשתא
 דקי"ל מלוה ע"פ גובה מן היורשין דשעבדולא דאורייתא
 לא חלמריכין לעמידה בזין לא לעורך ולא לערך . מי חכם
 ויבן אלה ע"כ . וזו כ"ל שאינה השנה לדחות החוקמתא
 לגמרי מהלכה לפי דמאי דקי"ל מלוה

יבין תפארת ישראל יבין

ידו . אלא דשמין אותו כעבד כמה שוה כשמכרו רבו חוץ מידו,
 וכמה שוה כשמכרו כולו , ומה שיש בין זה לזה טוהן להקדש :
 (י) דבגדרים באמר דמי ידי עלי טוהן כלעיל , ובגמרא באמר ערך
 ידי עלי , אינו טוהן כלום : (יא) משום שדמיו קלובים . ודוקא כשעמד
 כבר בזין , וחיובו הבהן , דלא ה"ל כמלוה בשטר ונכפית מיורשים .
 [אב"י כ"כ הרי"ג והרמב"ם , אלא הרשב"ד י' דהשתא דקי"ל דמלוה ע"פ
 גמית

(ו) קודם שימנעו כמים , דאח"כ יתפחה מהמים : (ז) דבשר
 חמור משקלו כבשר אדם , והשתא ידע כמה המשקל מנפוח
 ירו בדבר שהוא כמשקל ירו : (ח) שמה בשר או עלמות
 החמור שלקח , הוא יתר או פחות על בשר או עלמות ירו : (ט) לא
 דשמין אותו כמה שוה כשנקטעה ירו , דמי נקטעה ירו נקטה בול
 ביותר , מדוהא מזולזל , והרי הוא אמר דמי ידי עלי כשלא נקטעת

האומר משקלי עלי פרק ה ערכין

דמי של פלוני עלי. שיהי' פ"ה
 ע"כ: כ"ג. הן שור זה עולה.
 כ"ג. חולין ק"ט פ"ה: א"ל:
 ה' הריבוי ערכין במשכבין
 אחרן, כ"ה פ"ה לקמן כל
 פ"ג נ"ק מ" פ"ה ק"ג פ"ה
 מ"ו פ"ג ה"ה פ"כ מ"ד:
 הריבוי המאות ואשמות אין
 במשכבין אחרן כ"ה מ"ה
 כ"ה ו' פ"ה ד"ה יקריב וסוף
 פ"ה וסוף פ"ה ד"ה ד"ה
 זמנין יומין פ"ה פ"ג ד"ה
 ד"ה וסוף פ"ה פ"ה פ"ה
 ד"ה יקריב פ"ה פ"ה פ"ה
 מ"ה פ"ה פ"ה חייבי עולות
 ושלמים כ"ה מ"ו פ"ה ע"כ:

שנויי נסחאות
 ד' מת הנידר. כמ"כ
 וסוף: ה' בית. כמ"כ
 ובית. מת השור ונפל
 כמ"כ וסוף. ; ד"ה
 וכ"ה. א' נפל. (ד"ה)
 שור זה עלי עולה או
 (דמי) בית. כמ"כ
 ליתא ונפל. (ובית) כ"ה
 .הודם בית. ונפל הבית.
 ד"ה וכ"ה א' נפל:
 ה' חייבי עולות. כ"ה
 ..עולה:

אור גדול

פ"ה ה במשנה שור
 זה עלי עולה
 כו'. בהרמ"ם ה"ל ערכין
 (פ"ה ה"ד) דמי בהמה
 זו הקדש לטובת חל עולה
 קדושה וכן כה"ל טעמה
 הקרבנות (פ"ה ה"ה)
 וכן כה"ל מעולה (פ"ה)
 ח"י"ג. והנה הרמ"ם
 בפ"ה משניות וכן הרמ"ם
 נראה דמירוש שור זה
 עלי עולה וכן הא"ר הדיב
 כמו ששוח הנבילה דאינו
 דומה לאדם דאין דמים
 למתים מש"כ בהמה
 דיש דמים למתים. וה"כ
 החיות לעיל משנה ב'
 ולפ"ו רישא דאינו חייב
 לשלם נראה דלא מירוי
 ברמי רק במשוח ואינו
 חייב באחריות. וביא
 דא דוגא אחריות. ופ"ה
 הרמ"ם ונפל הבית קודם
 שהחוק הנזכר קא על
 הרישא. דבסוף ל"ש
 קודם שהחוק הנזכר
 בחבית דלא נחתיהו רק
 ברמי הבית. וכשנפל
 מתחייב בהמים בשוח
 בית נפול. רק הרישא
 מירוי כפשוטו דהקדוש
 השור והבית. דאי
 ברמי הבית א"כ פ"ה
 דבריא פסור ובספרא
 חייב ברמי שור חי גם
 כסופא פסור ורמי שור
 מת גם ברישא חייב.
 וע"כ דב' דינין הן וכו'.
 ו ה' דהקדש ברישא
 קודם שהחוק הנזכר
 דינו דלאחר שהחוק
 גם בעלי פסור כיוון
 דברר פסור לגזבר שוב
 ליכא אחריות כמביאר
 להריא חולין (ק"ל פ"ה א')
 דברק הבית בעלי חייב
 ער שיסדרנו לגזבר אבל
 דאיתא בגמ' דברמי שור
 אף דא"ל לשומו וכמו בכל
 בעצמו קדוש וליכא עליו

אמר שעמד דין. ומת קודם שיפסקו דמי הנדר. כמו שזכרנו
 פירוש פ"כ. נראה מזה שסובר שאין כאן צדא הנריכה כלל.
 והקושה למה נשנית אינה קושה דכמה דוכתי רגילין לשנות
 כל טלוקי הדיןי אע"ג דלא לריכי. והלכך צדא דמת הנדר
 יתנו הירשים. לה אולרך להעתיקה.

דמדוקא דמת הנדר פטורים הירשים.
 משמע דחילו לא מת הנדר. אף
 פ"פ שמת הנדר חייבים הירשים
 ולא חש לכתוב: ה' שור זה עולה
 וביט זה קרבן. פ"ה הר"ב לבדק
 הבית. ומני קדשי מזבח ומני קדשי
 צ"ה: דמי שור זה עלי עולה.
 בגמ' לא שט. אלא דאמר דמי כו'
 אבל אמר שור זה כו' אע"ג דאמר
 עלי [מתן צריש מסכס קינים חיובו
 נדר האומר הרי עלי] כיון דאמר
 זה ומת אינו חייב בהחריטו עלי
 להביאו קאמר. פירש"י עלי להביאו לטרום עד שיתקרב. אבל ליה.
 הלכך ממשכבין אחרו על חטאתו: חייבי עולות
 כי אמר דמי אש אשד השור הדמים לא אכדו. דהא לא ושלמים. אע"ג דעולה מכפרת על עשה ועל לאו הניסק
 אמר דמים הללו. ולא היו בעין. פ"כ. וכחצו הסוס. וא"ת

א"כ רישא דקדמי שור זה עולה מת השור פטור מלשלם. אשילו אמר עלי [וכו']. ואור"י דכולהו מחני' בין רישא בין סופא מירוי
 דאמר דמי וה"פ דמתניתין דמי שור זה עולה דמי צית כו' פטור מלשלם. כיון דלא אמר עלי. אבל אמר דמי שור זה עלי עולה
 דמי צית זה עלי כו'. פ"כ. נראה מזה דל"ג במשנה צדא דמי. דמי גרסי' כסופא. וצרישא ל"ג. דוחק לפרש כן. ובמבנה
 בגמ' ל"ג דמי כלל [וכן בסוגיא עלמה אמרינן דמוקמינן למחני' ברמי. ועוד ברוס' צדא' והא מדסיפא וכו': ונפל הבית
 כו'. פירש הר"ב קודם שהחוק צו גזבר. אסופא קאי. ובדין ה"ל להקדים הדבור שאחריו מת השור כו'. שהרי מת השור
 קודם צדא דמי לנפל הבית אלא שהעתיק תלה מה שמלא צפירש"י. ועי"ל משום דבמת השור חסס ג"כ ה' דתקן חייב
 לטקס דעלה קאי לפרש. ולא אמרו אין דמים כו'. ומייב לשלם נגשה אחר נפל הבית לכך אחר שמת שם מת השור. ועיין
 עוד צפורה דלקמן צדא דמי מה שכתבתי שם צדא קטעיה]: ה' חייבי ערכין ממשכבין. לטון הרמ"ם פ"ג מהלכות ערכין.
 חייבי ערכין ודמים כו': במשכבין אחרן. עיין פרק דלקמן מצנה ג': חייבי חטאות ואשמות אין ממשכבין. עיין מ"ב
 צרפ"ג דכריתות. [ומ"ש הר"ב וסוף דמי שור זה עולה וכו'. ואינו מעכבין מלשמות יין וכו'. כ"ל צדא צדא מעונת לא קאמר
 גם כן ומלשמות למתים. אע"ג שגם צדא אינו מעכבין וכדמסיק. והרמ"ם צדא פטורו כתיב צדא הלשון לפי שאינו מעכבין אצטו
 מלשמות יין ומלשמות למתים. פ"כ. וכן הוא במימרא דרב פפא בסוגיין. אמנם הר"ב ייטב צדא לפי דעתי קושה גדולה.
 שהרי יש להקשות אמאי לא קאמר נמי ואשם נזיר עולה כשנמלח. שאין אשמו מעכבו מלשמות נזירות עטרה כהכחיים דפ"ג דנזיר
 דף י"ח ופסק כן הרמ"ם כפ"ו מהלכות נזירות. אלא דדוקא מה שאין מעכבו מלשמות יין אחי לשהוי מש"כ חילו לא הותר
 כצטיית יין. אע"ג שהותר להטמא למתים. לא אחי לשהוי. וה"ל אשם נזיר טמא. מה שאין מעכבו מלשמות. מש"ה לא

אזכריכא ליה. דמיו של פלוני עלי מת הנודר יתס
 הירשים. דמהו דסימא אע"ג דעמד דין האויל ומת הנודר
 קודם שיצומו הנדר. לא אשחטבדו נכסיס. קמ"ל אומדנא
 גלויי מלתא בעלמא הוא. והאויל ויזיר קיים אמדין ליה:
 ה' ובית זה קרבן. לבדק הבית:
 ונפל הבית. קודם שהחוק צו גזבר:
 מת השור חייב לשלם. ולא אמרי'
 אין דמים למתים. אלא צדא צדא:
 ה' משכבין אחרן. גזבר נכנס
 לביתו וטפל בעל כרחס: חייבי
 חטאות ואשמות. כיון דלכפרה אצטו
 לא משכו להו. ואין ממשכבין
 אחרן. וסוף דמי שור זה עולה
 לכפרה אחי ואינה מעכבתו מלשמות
 יין שציון שמרק הדס של אחר מן
 הקרבנות הותר הגזר לשמות יין
 ולהטמא למתים זמנין דפסע ומשהי
 אחרו על חטאתו: חייבי עולות
 לעשה

והנידר. יתנו הירשין. דמיו של פלוני
 עלי. מת הנודר יתנו הירשין. מת הנדר
 לא יתנו הירשין שאין דמים למתים:
 ה' שור זה עולה. בית זה קרבן. מת
 השור. ונפל הבית. אינו חייב לשלם.
 דמי שור זה עלי עולה. או דמי בית זה
 עלי קרבן. מת השור. ונפל הבית. חייב
 לשלם. ה' חייבי ערכים ממשכבין אחרן.
 חייבי חטאות ואשמות אין ממשכבין אחרן.
 חייבי עולות ושלמים ממשכבין אחרן. אף

הלכך ממשכבין אחרו על חטאתו: חייבי עולות
 כי אמר דמי אש אשד השור הדמים לא אכדו. דהא לא ושלמים. אע"ג דעולה מכפרת על עשה ועל לאו הניסק
 אמר דמים הללו. ולא היו בעין. פ"כ. וכחצו הסוס. וא"ת
 א"כ רישא דקדמי שור זה עולה מת השור פטור מלשלם. אשילו אמר עלי [וכו']. ואור"י דכולהו מחני' בין רישא בין סופא מירוי
 דאמר דמי וה"פ דמתניתין דמי שור זה עולה דמי צית כו' פטור מלשלם. כיון דלא אמר עלי. אבל אמר דמי שור זה עלי עולה
 דמי צית זה עלי כו'. פ"כ. נראה מזה דל"ג במשנה צדא דמי. דמי גרסי' כסופא. וצרישא ל"ג. דוחק לפרש כן. ובמבנה
 בגמ' ל"ג דמי כלל [וכן בסוגיא עלמה אמרינן דמוקמינן למחני' ברמי. ועוד ברוס' צדא' והא מדסיפא וכו': ונפל הבית
 כו'. פירש הר"ב קודם שהחוק צו גזבר. אסופא קאי. ובדין ה"ל להקדים הדבור שאחריו מת השור כו'. שהרי מת השור
 קודם צדא דמי לנפל הבית אלא שהעתיק תלה מה שמלא צפירש"י. ועי"ל משום דבמת השור חסס ג"כ ה' דתקן חייב
 לטקס דעלה קאי לפרש. ולא אמרו אין דמים כו'. ומייב לשלם נגשה אחר נפל הבית לכך אחר שמת שם מת השור. ועיין
 עוד צפורה דלקמן צדא דמי מה שכתבתי שם צדא קטעיה]: ה' חייבי ערכין ממשכבין. לטון הרמ"ם פ"ג מהלכות ערכין.
 חייבי ערכין ודמים כו': במשכבין אחרן. עיין פרק דלקמן מצנה ג': חייבי חטאות ואשמות אין ממשכבין. עיין מ"ב
 צרפ"ג דכריתות. [ומ"ש הר"ב וסוף דמי שור זה עולה וכו'. ואינו מעכבין מלשמות יין וכו'. כ"ל צדא צדא מעונת לא קאמר
 גם כן ומלשמות למתים. אע"ג שגם צדא אינו מעכבין וכדמסיק. והרמ"ם צדא פטורו כתיב צדא הלשון לפי שאינו מעכבין אצטו
 מלשמות יין ומלשמות למתים. פ"כ. וכן הוא במימרא דרב פפא בסוגיין. אמנם הר"ב ייטב צדא לפי דעתי קושה גדולה.
 שהרי יש להקשות אמאי לא קאמר נמי ואשם נזיר עולה כשנמלח. שאין אשמו מעכבו מלשמות נזירות עטרה כהכחיים דפ"ג דנזיר
 דף י"ח ופסק כן הרמ"ם כפ"ו מהלכות נזירות. אלא דדוקא מה שאין מעכבו מלשמות יין אחי לשהוי מש"כ חילו לא הותר
 כצטיית יין. אע"ג שהותר להטמא למתים. לא אחי לשהוי. וה"ל אשם נזיר טמא. מה שאין מעכבו מלשמות. מש"ה לא

יבין תפארת ישראל יבין

אע"ג דאמר נמי מלת עלי, כגון שאמר שור זה עלי עולה, ונאבד
 השור, פטור, דמדאמר זה לא התחייב אלא ליתן גופו, אף על גב
 דהדר קאמר נמי עלי, אמרינן שהחטון לקבל על עצמו טרחה הבאה
 לעורה [כך כ' כשי. ולי"ג דחילו אמר שור זה עולה ולא אמר עלי,
 וכל ליתנו לאחר שקריבו בעבור מה שהתחייב האחר. ועיין ערכין פ"ה מ"ז.
 לפי זה מ"ש בש"ס סוף, עלי להביאו קאמר, ר"ל שהתחייב להקריבו כשכל עולמו:
 בר) וה"ה בחייבי דמיס: כה) דמדלתו לכפרה לא משחי להו. מיהו
 חטאת מיר דלא אחי לכפרה, וגם אין הבאחו מעכבתו מלשמות
 יין ומלשמות למתים, דהרי משמרק בעדו דס של א' מקרבנותיו,
 מותר ביין ובטומאה. לפיכך זמנין דפסע ומשהי להביאו, ולפיכך
 ממשכבין אחרו על חטאתו. אבל אשם שמביא נזיר טמא, אף דנ"כ
 אין מעכבתו מלשמות נזירות עטרה [כיוצא ד"ת] אפ"ה כיון דלכפרה
 אחת על שלא חזר מלהטמא, לא משחי ליה ואין ממשכבין אחרו:
 כו) אף דעולה נמי מכפרת על עשה ועל לאו שיתק לעשה, עכ"פ
 מדלחו חובה נינהו, אחי לשהוי ומשכבין אחרו, מיהו עולה מלוער,
 דמעכב

לומר הנודין כשר, עכ"פ החזי ככלל צרובו, ומחשב נשמה הויה
 צו [ק' ל' סוגת הש"ס]: יח) והוא שעמד הנערך דין קודם שמת,
 דמתה הנערך קודם שעמד דין, אשילו המערך קיים, פסור,
 [אב"י עיין לעל סימן י"ח]: יט) לבדק הבית. וקמ"ל קדשי מזבח,
 וקמ"ל קדשי צדק הבית: כ) קודם שהחוק צו הנזיר. וה"ה צננגב
 או נאבד השור, שיטנו בעולם [עיין חולין ק"ט א']: כא) מדלא
 הקדים רק שור או בית זה: כב) בהמשכה צננגמח ל"ג מלת דמי,
 ואעפ"כ הכי מירי [וע"ש]: כג) דמדקאמר עלי, כוונתו שיתחייב
 באחריותו כמאן דדרי אכתפיה. מיהו כולהו מחני' מירי בהקדישן
 לדמיהן, או כיון דאמר עלי, שהתחייב באחריותו אע"ג דאמר זה,
 א"ל לומר שהחטון במלת זה שיתחייב רק צננו זה ולהפטר כשיאבד,
 ליתא, דהרי הקדישן לדמיהן, ולא הקדישן הגוף מעולם, אלא ע"כ
 הכיוון במלת זה, להודיע כמה דמים הקדים, אבל בהקדישן נז
 השור בעלמו שיהיה עולה, דוקא צדא אמר מלת זה, רק הרי שור
 עלי עולה, והפירשו ונאבד, חייב באחריותו. הא אש אמר מלת זה.

א"כ שוב פסור. וגם הא דהוכרח רש"י לפרש קרבן לבדק הבית ג"כ הוא נמנ' דשם (ק"ל פ"ה א') ועי"ש ברש"י דבדק הבית אקרי קרבן. וזא
 וזו עלי מת או ננגב חייב הא צננגב הוי כליאת לגמרי דא"ל לשומו. וכמו גבי אדם דאין דמים למתים. נראה דאחריות שאני דכל שקבל אחריות חייב
 אף דא"ל לשומו וכמו בכל אחריות דחייב רק בקבל ע"ע הדמים לחד בוח בעינין שומת ב"ד. וא"כ בכרייהא דמי דהשור הקדש דמירוי ע"כ דאמר וקדש השור לרמיו דהשור
 בעצמו קדוש וליכא עליו חוב רק ליתן דמיו לכך בעינין שומת ב"ד לכך כמה אינו חייב רק ברמי שור טה. ובוח א"ל גם כוונת הוה"ו ד"ה והא מדסיפא דכתבו ועי"ל דרי
 ק"ה

האומר משקלי עלי פרק הערכין

ועשה. הואיל ולא חזבה הוי"א. לא תשיב לה כפרה ואחי
 לשהייה הלך ממעטני אופן. ויש מהיבני עולות שאין ממעטני
 אותן. כגון עולת מזרע. לפי שהיא מעכבת טהרתו. לא
 אחי לשהייה: כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. היכא
 דב"ד ממעטני אותו לריך שיאמר
 רוצה אני: וכן אתה אומר בגמ' **נשים**. כל מי שדינו שפוף אותו
 לגרש. ולא רצה לגרש. ב"ד של
 ישראל מנין אותו עד שיאמר רוצה
 אני ונותן הגט. והוא כשר:

אמרין דאחי לשהוי. ואין נראה להר"ב לומר דתמאח דנקט
 רב פפא לאו דוקא דה"ה האשם דדכוותיה שאינו מעכב. וכן
 הרמב"ם עצמו בספ"ד מהלכות מעשה הקרבנות. כתב בזה
 הלשון מן מתמאח נזיר. הואיל ואינו מעכבתו מלשהות יין
 שמה יאמר אותו. ולפיכך ממעטני
 אותו. ע"כ: אף על פי שאין מתקפר
 לו עד שיתרסה. כנאמר ללנו
 [ונאמר ג"כ יקריב דמשמע בע"כ. ה' כינל] כופין אותו עד שיאמר
 רוצה אני. גמ'. עיין מ"ש ב"ס
 הרמב"ם במשנה ח' פ' בתרא דגיטין:

על פי שאין מתקפר לו עד שיתרצה.
שנאמר (ויקרא א') לרצונכו. כופין אותו עד
שיאמר רוצה אני. וכן אתה אומר בגמ'
נשים. כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:
 [עד שיאמר. ולא קמני עד שיקן. דייק מיניה רב ששז דלא סני בנתינה דלמא מסר מודעה. ובנתינה בעלמא אין זה כפול.
 הלך לריך שיאמר:]

אור גדול
 חייא בר רב מירוי
 דאמר יקריב השור לרסין
 כו' דלכאורה אינו מוכן
 דלמא הוכרח לזה.
 ולהגיל י"ל משום
 דטורבוסבספדת הרשב"ם
 הנ"ל ללולא זה לא הי'
 חייב באחריות רק בדימי
 שור מה והפי' בסתמי
 מפרשים אחריות כרישא
 לכך ע"כ דמירוי באמר
 יקריב השור כו' והייב
 באחריות וכנ"ל. ב"ד
 שגא"ב לרצוננו. בגמ'
 אמר שמואל עולה
 צריכה דעת מאי קמ"ל
 חייא א"פ שאין מתקפר
 לו עד שיתרצה שנאמר
 לרצוננו לא צריכא
 דפריש לי' חברי' כו'
 קמ"ל וימנין דלא נהא
 דהנה ביוד' (סי' ש"ה) בנקדות הכסף שעל הפ"ו ס"ק י"ב גבי פדיון הבן כתב דחייב דמוכה המעות להקמן לכו"ע לא שייך דהמעות לאו דירי' ועושה"ם. ולפי'ן
 חא דעולה צריכה דעת היינו היכא דלא ספני לי' המעות והבתמה אבל היכא דמקנה לי' לא שייך דלא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' א"כ בבח"ג אין צריך דעת,
 אמנם א"כ קשיא איך הוכיח בגדרים 'ל' א' דמחוסרי כפרה אינן צריכין דעת דחא האב מביא בוב ומוצרע על בניו ובנתיני הקטנים דלמא מוכח להם המעות דכה"ג בכל
 דיכתי מהני אבל בלא ויכו המעות אפשר דלא מהני כמו בכל דוכתי. ע"כ נראה מוכח דאף במוכה להם המעות שייך לומר לא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' וא"כ
 ה"ג במעוה לא הוי מעוה דירי' ויש לעיין. וקצת יש לעיין גם על הרש"ל שהביא הפ"ו שם דמהלך בין כשהאב קציר דאין אחר יכול לפירות בלא דעתו משום דלמלא לא
 ניהא לי' משא"כ כשאנו בעיר משום דבב"ג כיון דהאב אינו יכול בודאי ניהא ליה. וא"כ מאי ראי' מייתי בגדרים שם דא"צ דעת סכנו ובתו הקטנים דלמא קטנים שאני משום
 שא"י בעצמן ודאי ניהא ליה והוי וכות נמור טשא"כ בגדול דאפשר לו להביא בעצמו איננו וכות נמור וכעני דעת. ויש לעי' [אב"ה]. לעני' הנה הא דאב מביא קרבן על בניו
 ובנתיני הקטנים ילפינן מריבוי דאית חרות הוב. א"כ אין לוטר דמירוי מוכח להם המעות. דבב"ג אין צריך לריבוי משום דמהני בכל דוכתי וכדעת הקוה"כ. וע"כ
 דהייבוי אחי לרבות דבכל ענין האב מביא קרבן על בניו אף בלא ויכו המעות ומוכה דאין צ"ד דעת. וא"ש דעת נקוה"כ. עוד נראה דאם ניטא דלהקריש אין בו דין שליחות
 ואין מקרישין ע"י שליח א"כ היכא דמקנה לאחר המעות או הבתמה גם בלא זה דצריך דעת אין המקנה יכול להקדיש וא"כ א"ש ג"כ הוכחת דגמ' בגדרים שם דע"כ מירוי הא
 דאב מביא קרבן על בניו הקטנים בלא ויכו להם המעות דביבכה להם המעות שוב אינו יכול להקדישן אף דלא שייך מעוה לאו דירי' וכנ"ל וא"ש. אמנם בגוף הדין אם
 יש שליחות להקריש רבו הדברים ואב"ם: שם במשנה ע"ד שיאמר רוצה אני. מאי עד שיאמר עד רבטל לי' למודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה עיין באב"ה
 (סו' קל"ד). וראיתי בה' מבי"ש (ה"א סי' א') דבר חדש דאף דכתב הרשב"א דאיכיל עירי מודעה אינו לכסל כל מודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה אב"א א"כ עירי השמר
 גביהו הן הן עירי המודעה מהני דהוי כמודעה חיה דבריו. ודבר זה צ"ע דהא היכיל עירי מודעה אינו לעשותן מסולין רק לענין זה לבר. וכמ"ש המבי"ש בעצמו שם
 דמ"ש"ה לא פסלי עירי השמר האחרים עירי. א"כ נימא כן לענין הן עצמן דנאנים לענין השמר ולא לענין המודעה וצ"ע:

יבין תפארת ישראל יבין

הואיל לרעון, ר"ל שהולך וטועה לרעונו, אף שאינו ברצון גמור, סני
 וכתלוהו וזמן זכינה זכינה [ג"כ דמ"ה א']:] בטל כל שדינו שיכפשו
 לגרסה: (ל) ולא סני בנתינה לחוד, רק לריך לבטל גם כל מודעי,
 דהרי בטל נמי לריך לרעונו:

א"י דליכפר במירוי דלאו דירי'. [אף דהשור (סי' של"א) והרמב"ם פסקו דתורם משלו על של חבריו אין צריך דעת ולא אמרינן דלא ניהא ליה משום מעוה דירי'. ע"כ צ"ל דהנה
 שאני]. והנה ביוד' (סי' ש"ה) בנקדות הכסף שעל הפ"ו ס"ק י"ב גבי פדיון הבן כתב דחייב דמוכה המעות להקמן לכו"ע לא שייך דהמעות לאו דירי' ועושה"ם. ולפי'ן
 חא דעולה צריכה דעת היינו היכא דלא ספני לי' המעות והבתמה אבל היכא דמקנה לי' לא שייך דלא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' א"כ בבח"ג אין צריך דעת,
 אמנם א"כ קשיא איך הוכיח בגדרים 'ל' א' דמחוסרי כפרה אינן צריכין דעת דחא האב מביא בוב ומוצרע על בניו ובנתיני הקטנים דלמא מוכח להם המעות דכה"ג בכל
 דיכתי מהני אבל בלא ויכו המעות אפשר דלא מהני כמו בכל דוכתי. ע"כ נראה מוכח דאף במוכה להם המעות שייך לומר לא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' וא"כ
 ה"ג במעוה לא הוי מעוה דירי' ויש לעיין. וקצת יש לעיין גם על הרש"ל שהביא הפ"ו שם דמהלך בין כשהאב קציר דאין אחר יכול לפירות בלא דעתו משום דלמלא לא
 ניהא לי' משא"כ כשאנו בעיר משום דבב"ג כיון דהאב אינו יכול בודאי ניהא ליה. וא"כ מאי ראי' מייתי בגדרים שם דא"צ דעת סכנו ובתו הקטנים דלמא קטנים שאני משום
 שא"י בעצמן ודאי ניהא ליה והוי וכות נמור טשא"כ בגדול דאפשר לו להביא בעצמו איננו וכות נמור וכעני דעת. ויש לעי' [אב"ה]. לעני' הנה הא דאב מביא קרבן על בניו
 ובנתיני הקטנים ילפינן מריבוי דאית חרות הוב. א"כ אין לוטר דמירוי מוכח להם המעות. דבב"ג אין צריך לריבוי משום דמהני בכל דוכתי וכדעת הקוה"כ. וע"כ
 דהייבוי אחי לרבות דבכל ענין האב מביא קרבן על בניו אף בלא ויכו המעות ומוכה דאין צ"ד דעת. וא"ש דעת נקוה"כ. עוד נראה דאם ניטא דלהקריש אין בו דין שליחות
 ואין מקרישין ע"י שליח א"כ היכא דמקנה לאחר המעות או הבתמה גם בלא זה דצריך דעת אין המקנה יכול להקדיש וא"כ א"ש ג"כ הוכחת דגמ' בגדרים שם דע"כ מירוי הא
 דאב מביא קרבן על בניו הקטנים בלא ויכו להם המעות דביבכה להם המעות שוב אינו יכול להקדישן אף דלא שייך מעוה לאו דירי' וכנ"ל וא"ש. אמנם בגוף הדין אם
 יש שליחות להקריש רבו הדברים ואב"ם: שם במשנה ע"ד שיאמר רוצה אני. מאי עד שיאמר עד רבטל לי' למודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה עיין באב"ה
 (סו' קל"ד). וראיתי בה' מבי"ש (ה"א סי' א') דבר חדש דאף דכתב הרשב"א דאיכיל עירי מודעה אינו לכסל כל מודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה אב"א א"כ עירי השמר
 גביהו הן הן עירי המודעה מהני דהוי כמודעה חיה דבריו. ודבר זה צ"ע דהא היכיל עירי מודעה אינו לעשותן מסולין רק לענין זה לבר. וכמ"ש המבי"ש בעצמו שם
 דמ"ש"ה לא פסלי עירי השמר האחרים עירי. א"כ נימא כן לענין הן עצמן דנאנים לענין השמר ולא לענין המודעה וצ"ע:

דמעכבת טהרתו, לא משהי ליה ואין ממעטני אותו עליו: (כו) אפ"ה
 כש"ד ממעטני אותו כופין וכו': (כח) ר"ל וסני כה"כ. דמה"ט
 כהיב לרעון בל' ולא ברעון בל'. דקמ"ל קרא דלע"ג שפסוה שיאמר
 רוצה אני, ואינו ברעון, ע"כ"ס מההתרסה בבחירה מיראת המכות,
 [אף דהשור (סי' של"א) והרמב"ם פסקו דתורם משלו על של חבריו אין צריך דעת ולא אמרינן דלא ניהא ליה משום מעוה דירי'. ע"כ צ"ל דהנה
 שאני]. והנה ביוד' (סי' ש"ה) בנקדות הכסף שעל הפ"ו ס"ק י"ב גבי פדיון הבן כתב דחייב דמוכה המעות להקמן לכו"ע לא שייך דהמעות לאו דירי' ועושה"ם. ולפי'ן
 חא דעולה צריכה דעת היינו היכא דלא ספני לי' המעות והבתמה אבל היכא דמקנה לי' לא שייך דלא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' א"כ בבח"ג אין צריך דעת,
 אמנם א"כ קשיא איך הוכיח בגדרים 'ל' א' דמחוסרי כפרה אינן צריכין דעת דחא האב מביא בוב ומוצרע על בניו ובנתיני הקטנים דלמא מוכח להם המעות דכה"ג בכל
 דיכתי מהני אבל בלא ויכו המעות אפשר דלא מהני כמו בכל דוכתי. ע"כ נראה מוכח דאף במוכה להם המעות שייך לומר לא ניהא לי' דליכפר במירוי דלאו דירי' וא"כ
 ה"ג במעוה לא הוי מעוה דירי' ויש לעיין. וקצת יש לעיין גם על הרש"ל שהביא הפ"ו שם דמהלך בין כשהאב קציר דאין אחר יכול לפירות בלא דעתו משום דלמלא לא
 ניהא לי' משא"כ כשאנו בעיר משום דבב"ג כיון דהאב אינו יכול בודאי ניהא ליה. וא"כ מאי ראי' מייתי בגדרים שם דא"צ דעת סכנו ובתו הקטנים דלמא קטנים שאני משום
 שא"י בעצמן ודאי ניהא ליה והוי וכות נמור טשא"כ בגדול דאפשר לו להביא בעצמו איננו וכות נמור וכעני דעת. ויש לעי' [אב"ה]. לעני' הנה הא דאב מביא קרבן על בניו
 ובנתיני הקטנים ילפינן מריבוי דאית חרות הוב. א"כ אין לוטר דמירוי מוכח להם המעות. דבב"ג אין צריך לריבוי משום דמהני בכל דוכתי וכדעת הקוה"כ. וע"כ
 דהייבוי אחי לרבות דבכל ענין האב מביא קרבן על בניו אף בלא ויכו המעות ומוכה דאין צ"ד דעת. וא"ש דעת נקוה"כ. עוד נראה דאם ניטא דלהקריש אין בו דין שליחות
 ואין מקרישין ע"י שליח א"כ היכא דמקנה לאחר המעות או הבתמה גם בלא זה דצריך דעת אין המקנה יכול להקדיש וא"כ א"ש ג"כ הוכחת דגמ' בגדרים שם דע"כ מירוי הא
 דאב מביא קרבן על בניו הקטנים בלא ויכו להם המעות דביבכה להם המעות שוב אינו יכול להקדישן אף דלא שייך מעוה לאו דירי' וכנ"ל וא"ש. אמנם בגוף הדין אם
 יש שליחות להקריש רבו הדברים ואב"ם: שם במשנה ע"ד שיאמר רוצה אני. מאי עד שיאמר עד רבטל לי' למודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה עיין באב"ה
 (סו' קל"ד). וראיתי בה' מבי"ש (ה"א סי' א') דבר חדש דאף דכתב הרשב"א דאיכיל עירי מודעה אינו לכסל כל מודעי. גמ'. ולענין מסירת מודעה על ביטול מודעה אב"א א"כ עירי השמר
 גביהו הן הן עירי המודעה מהני דהוי כמודעה חיה דבריו. ודבר זה צ"ע דהא היכיל עירי מודעה אינו לעשותן מסולין רק לענין זה לבר. וכמ"ש המבי"ש בעצמו שם
 דמ"ש"ה לא פסלי עירי השמר האחרים עירי. א"כ נימא כן לענין הן עצמן דנאנים לענין השמר ולא לענין המודעה וצ"ע:

ר"ע מברטנורה שום היתומים פרק ו ערכין חוספת יום טוב ציונים

פרק ו א שום היתומים. ב"ד הורדים לנכסי יתומים
 למכרן להגבות לבעל חוב. שמיא את הקרקע
 ומכריזין ל' יום רלופים זה אחר זה כל הרולה ליקח יבא ויקח.
 ואי בעו מכריזין ס' יום כל שני והמיש והכי עדיף טע. ואפ"ג
 די חבבה כל שני וחמישי כשששים
 יום. מתחלת יום שני של הכרזה
 ראבונה לא משכחה להו אלף המניסר
 יומי. מ"מ הכי עדיף כיון דמשכח מלתא טובא ידעו ושמעי:
 ושם
 לשקול. כבר תירצו בגמ'. שקבל עליו לזו ולא קיבל לזו. ופירש הר"ן כהגבות פ"א. שקבל עליו לזו להמתין ומי ההכרזה ובלא
 ריבית. ולא קבל עליו שאם לא ירצו להגבותו שלא יעלה חובו ריבית. ומ"ש הר"ב ועל כהגבות אשה משום דליכא רווחא ליתומים.
 דכל זמן שלא נצחה כהגבותה. יש לה מזונות. וא"ת צדקה פרק ד'. דכהגבות פסק הר"ב דלא הפסידה מזונות אל"כ נישאת או
 הצעה כהגבותה צ"ד. ואין הורדים יכולים לפרע ושהפסיד המזונות. וא"כ ה"ל דוקא כהצבעה. ומכיון שהצבעה הרי הפסידה
 והו לא נזקק לה. תירצו בגמרא כיון דחזקקינו לה מעיקרא בהחלת הציעה כהגבותה להפסידה מזונותיה מזדקקין לה לכוון
 להגבותה כהגבותה. וז"ל הר"ן שם כלומר שאם אין לנו נזקקים הרי היא נמנעת מהחלה לזו ונמנעת מפסדתה מזונות. ע"כ.
 ומ"ש הר"ב אבל במטלטלים השהא דקיי"ל מטלטלי דיהמי משתבדי לבעל חוב. הרי צ"ח נצבע וכו'. וכ"כ בפירוש
 הרמב"ם. ויהמיה טובא דמה מקיס לבעוה ו. כיון כע"י הודאת האב או מחמת חזקה מנבין מה לריך לבעוה.

פרק ו א שום היתומים. ב"ד הורדים לנכסי יתומים
 למכרן להגבות לבעל חוב. שמיא את הקרקע
 ומכריזין ל' יום רלופים זה אחר זה כל הרולה ליקח יבא ויקח.
 ואי בעו מכריזין ס' יום כל שני והמיש והכי עדיף טע. ואפ"ג
 די חבבה כל שני וחמישי כשששים
 יום. מתחלת יום שני של הכרזה
 ראבונה לא משכחה להו אלף המניסר
 יומי. מ"מ הכי עדיף כיון דמשכח מלתא טובא ידעו ושמעי:
 ושם
 לשקול. כבר תירצו בגמ'. שקבל עליו לזו ולא קיבל לזו. ופירש הר"ן כהגבות פ"א. שקבל עליו לזו להמתין ומי ההכרזה ובלא
 ריבית. ולא קבל עליו שאם לא ירצו להגבותו שלא יעלה חובו ריבית. ומ"ש הר"ב ועל כהגבות אשה משום דליכא רווחא ליתומים.
 דכל זמן שלא נצחה כהגבותה. יש לה מזונות. וא"ת צדקה פרק ד'. דכהגבות פסק הר"ב דלא הפסידה מזונות אל"כ נישאת או
 הצעה כהגבותה צ"ד. ואין הורדים יכולים לפרע ושהפסיד המזונות. וא"כ ה"ל דוקא כהצבעה. ומכיון שהצבעה הרי הפסידה
 והו לא נזקק לה. תירצו בגמרא כיון דחזקקינו לה מעיקרא בהחלת הציעה כהגבותה להפסידה מזונותיה מזדקקין לה לכוון
 להגבותה כהגבותה. וז"ל הר"ן שם כלומר שאם אין לנו נזקקים הרי היא נמנעת מהחלה לזו ונמנעת מפסדתה מזונות. ע"כ.
 ומ"ש הר"ב אבל במטלטלים השהא דקיי"ל מטלטלי דיהמי משתבדי לבעל חוב. הרי צ"ח נצבע וכו'. וכ"כ בפירוש
 הרמב"ם. ויהמיה טובא דמה מקיס לבעוה ו. כיון כע"י הודאת האב או מחמת חזקה מנבין מה לריך לבעוה.

הרע"ב שכתב רובים יתומים ת"ו א"כ מ"ל רלא היישנין שם לצררי ת"ו דהא ביהומים קטנים חשש צררי מועיל שלא להגבות כלל אשילו בשבועה ובין דלא חיישי לצררי
 ת"ו המילא גם שבועה לא בעי וכן הוא באמת דעת הרמב"ן והרא"ש. ולא מציינו כדיון זה חילוק לומר דחיישינן לצררי ת"ו לענין שהיה צריך ליטבע
 ואינו נובה כלל ביהומים קטנים. או דל"ח ואפ"י שבועה ל"ב כנלע"ד כוונת החי"ם לא בהרמ"ו שהשיג על החי"ם. עיין שם:

תוספת רעק"א
 פ"ו א (אית י"א) ח"ט
 ד"ה ש"ו
 היתומים ותמיהה מוכח
 דמה מקום לשבועה זו.
 לא ירשת ס"ך שישיא
 בזה דהר"ב אמרין דהיכא
 דגבוי' מפרקטי בשבועה
 כגון בהובת אשה (ובן
 בעו"ל להסריבוי דמותר
 לקבל שבועה מעו"ל או
 בגר הושב גמסמלמל"א
 נובין בשבועה לכתר
 תקנת הגאונים: (אית י"ב)
 בא"ד מה צריך לשבועה
 אף דחתו"ס דב"ב מ"ל
 דאף דאין איה פורע ת"ו
 מ"מ לנבי יתומים קטנים
 חיישינן לצררי. מ"מ הא
 ונכחו. 1

דרכא ולאמר הקדש הן ערב הן לוקח מאי והאי רב משרשיא
 הקדש משום ריוח הקדש כו' משמע דהלכה ידירנה: קנוניא .
 פירשמי המלה בסם התשבי במ"ו פ"ק דב"מ . והא דהקדים הר"ב
 לפרשו בין פירוש דברי ר"א לדברי ר"י . לפי שדבור ידירנה
 וקנוניא מפירש"י העתיקס . אבל רש"י

לא פירש עוד דבר בכל המשנה . לפי
 שבגמ' מתפרשת והואיל והדברים
 מראין כן שד הר"ב עשה זאת
 ומאחר היתה ההעסקה בדבור קנוניא
 לכתבו שלא במקומו לפיכך לא בלחצי
 צו יד להעמידו במקומו הראוי לו
 [ואפשר גרסת הר"ב דברי ר"א ידיר
 הלאה שמה יעשה קנוניא] [ועיין
 צ"ל דלעיל מ"ד]: **ב** אלא הפודה
 פודה . לזון הר"ב בעלה פודה אותן
 מן ההקדש צול דדבר מועט . וז"ל
 רש"י צול דדינר או דדבר מועט
 ע"כ . [נראה דס"ל לדינר דהן לאו
 דוקא . ואין נראה כן ממה שמפרש
 הר"ב בפ"ח מ"ו] וטעמא דדדבר

מועט שני משום דאין אונאה להקדיש דפ"ה הר"ב צ"ח פ"ה
 דתמורה . וכדכחו החוס' לפירושו משמע . דהיינו האי
 [דמפרש] אח"כ הקדים תשעים והיה חובו מנה מוכיף עוד דינר ואין ה' משמע כן לפיכך נראה לפרש דהכח מיירי שאין חובו
 כנגד הנכסים . אלא מיירי כגון הקדים מלה והיה חובו [פחות] מנה . וה"פ הפודה כל הרואה לפדות יפדה מן ההקדש . ויתן
 כנגד המותר שהנכסים יתיריים על החוב וילאו כל הנכסים להולין ע"כ . כד . שהרי כנגד החוב לא חל ההקדש . והיה נראה שפדה
 הכל . ולא יאמרו ש"ל הקדש בלא פדיון והפודה יתן לאשה כחובתה או לבעל חוב [חובו] ע"כ . ומ"ס הר"ב דודאי לא חייל עלייהו
 סקדס . כיון דאינו אלא קדושה דמים . כמ"ס במ"ד פ"א דנדרים : ליתן לאשה כחובתה ולב"ח את חובו . אחר שישבעו דין
 הבא ליפרע מנכסים משועבדים הרמב"ם בפ"ו מה"ע . וכ"כ הר"ב במ"ד פ"ו דשבויות . והוא גמ' פרוך שם בשבועות [דף מ"ב]
 דחיישינן לקנוניא הך בהקדש . ודבר הוכח לא אמר אלא בש"מ ולא בצרייה . ועמ"ס בזה במשנה דלעיל : מוכיף עוד דינר וכו' .
 פירש"י ב"ח יוסיף להלוותו דינר ופודה הנכסים האלו . וכתבו החוס' משמע לפירושו שהב"ח עלמו פודה . ואין ל' המשנה משמע
 כן דקתני ע"מ ליתן כו' . לכן נראה לפרש שהלוה יוסיף ללוה עוד דינר ופודה הנכסים האלו כדי ליתן כו' . ולי נראה דגם רש"י
 ה"ק שהלוה פודה כו' . וכ"כ ג"כ ברש"א פודה הבעל כו' והא דכתב ב"ח יוסיף משום דלא שכיח שילווה איש אחר שהרי כל נכסיו
 הקדש . ואין לו עוד . ולפיכך מפ' דמוסיף בב"ח א"ע דפודה היינו הלוה . ובלא"ה הדין עם רש"י דמפ' מוכיף המלוה דהכי איתא
 בפ"ב דפסחים דף ל"א ואחי מלוה ופרקו טעמא דגמ' ג"ל דכפרושיט : דינר . עיין בפ"ה הר"ב מ"ו פ"ח . וכבר כתבתי לעיל
 בזה : ופודה כו' . כתב הר"ב אס הנכסים שהקדים אין שוין חצי החוב . לא גבי כו' . דאין ארס עשוי לקטע קרקע ביותר מפי
 שנים כו' אבל פי שנים קונה ויש להסתייע מכאן לכשרא שכתבתי במשנה ה' פרק י"א דכחובות דדוקא ביתר מפלגא יש אונאה . וגם

בדין הערב ככתובה . מפרש בסוף צ"ב : **ב** והיה עליה
 כתובת אשה . כגון שקדמו נרוטין להקדש דעכשו לכתא קנוניא .
 אלא הפודה פודה . בעלה פודה אותן מן ההקדש צול דדבר
 מועט כדי לפדות לאשה כחובתה דודאי לא חייל עלייהו הקדש
 שהרי אין שלו . והאי דבר מועט

בכחובתה . והיה בעלה מגרשהו ידיר
 הנאה . שמא יעשה קנוניא על נכסיו של
 זה . ויחזיר את אשתו) : **ב** המקדיש נכסיו
 ודיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב .
 אין האשה יכולה לגבות כחובתה מן
 ההקדש . ולא בעל חוב את חובו . אלא
 הפודה פודה על מנת ליתן לאשה כתובתה
 ולבעל חוב את חובו . הקדיש תשעים
 מנה . והיה חובו מאה מנה . מוכיף עוד
 דינר . ופודה בו את הנכסים הללו . על
 מנת ליתן לאשה כחובתה ולבעל חוב את
 חובו .**ג** אף על פי שאמרו דייבי ערכין
 ממשכבין אותן . נותנין לו מזון שלשים

מועט שני משום דאין אונאה להקדיש דפ"ה הר"ב צ"ח פ"ה
 דתמורה . וכדכחו החוס' לפירושו משמע . דהיינו האי
 [דמפרש] אח"כ הקדים תשעים והיה חובו מנה מוכיף עוד דינר ואין ה' משמע כן לפיכך נראה לפרש דהכח מיירי שאין חובו
 כנגד הנכסים . אלא מיירי כגון הקדים מלה והיה חובו [פחות] מנה . וה"פ הפודה כל הרואה לפדות יפדה מן ההקדש . ויתן
 כנגד המותר שהנכסים יתיריים על החוב וילאו כל הנכסים להולין ע"כ . כד . שהרי כנגד החוב לא חל ההקדש . והיה נראה שפדה
 הכל . ולא יאמרו ש"ל הקדש בלא פדיון והפודה יתן לאשה כחובתה או לבעל חוב [חובו] ע"כ . ומ"ס הר"ב דודאי לא חייל עלייהו
 סקדס . כיון דאינו אלא קדושה דמים . כמ"ס במ"ד פ"א דנדרים : ליתן לאשה כחובתה ולב"ח את חובו . אחר שישבעו דין
 הבא ליפרע מנכסים משועבדים הרמב"ם בפ"ו מה"ע . וכ"כ הר"ב במ"ד פ"ו דשבויות . והוא גמ' פרוך שם בשבועות [דף מ"ב]
 דחיישינן לקנוניא הך בהקדש . ודבר הוכח לא אמר אלא בש"מ ולא בצרייה . ועמ"ס בזה במשנה דלעיל : מוכיף עוד דינר וכו' .
 פירש"י ב"ח יוסיף להלוותו דינר ופודה הנכסים האלו . וכתבו החוס' משמע לפירושו שהב"ח עלמו פודה . ואין ל' המשנה משמע
 כן דקתני ע"מ ליתן כו' . לכן נראה לפרש שהלוה יוסיף ללוה עוד דינר ופודה הנכסים האלו כדי ליתן כו' . ולי נראה דגם רש"י
 ה"ק שהלוה פודה כו' . וכ"כ ג"כ ברש"א פודה הבעל כו' והא דכתב ב"ח יוסיף משום דלא שכיח שילווה איש אחר שהרי כל נכסיו
 הקדש . ואין לו עוד . ולפיכך מפ' דמוסיף בב"ח א"ע דפודה היינו הלוה . ובלא"ה הדין עם רש"י דמפ' מוכיף המלוה דהכי איתא
 בפ"ב דפסחים דף ל"א ואחי מלוה ופרקו טעמא דגמ' ג"ל דכפרושיט : דינר . עיין בפ"ה הר"ב מ"ו פ"ח . וכבר כתבתי לעיל
 בזה : ופודה כו' . כתב הר"ב אס הנכסים שהקדים אין שוין חצי החוב . לא גבי כו' . דאין ארס עשוי לקטע קרקע ביותר מפי
 שנים כו' אבל פי שנים קונה ויש להסתייע מכאן לכשרא שכתבתי במשנה ה' פרק י"א דכחובות דדוקא ביתר מפלגא יש אונאה . וגם

ב המקדיש נכסיו והיתה
 עליו כתובת אשה ובעל
 חוב . כ"ג פ"ה מ"ו פ"ה
 מ"ה עינין ה"ד : פודה
 על מנת ליתן לו מ"ה שם
 הפ"ה הקדש תשעים מנה
 יתנומי כחובתה מ"ה מ"ה
 פ"ה כ"ג מ"ה : שם : מוסף
 ידיר דינר . פתום לא פ"ה :
 ג חייבי ערבין משכבין .
 כ"ג כ"ג לטול לא פ"ה מ"ה
 יתנומי כ"ג מ"ה מ"ה וע"ה
 פ"ה כ"ג ובע"ה מ"ה פ"ה מ"ה
 עינין כ"ג ובע"ה מ"ה מ"ה
 פ"ה ה' ק"ו פ"ה :
 שנוי נוסחאות
 ידיר הנאה . נמשכ"ג
 ידיר ג' . יעשה
 קנוניא . ד"ג יעשה
 וכה"כ כ"ג ונמשכ"ג ד"ג
 (וכ"כ ק"ו ג' א) :
 ב ובע"ה חוב . כ"ג
 ובע"ה חוב . פ"ה
 כחובתה . כ"ג
 . . . . .
 הקדש .
 חשבים כו' . מכאן ועד
 סוף המשנה יתא כ"ג :
 כ"ג מ"ה . בחשבים .
 הדברים הללו . נמשכ"ג
 . . . . .
 איתן . נמשכ"ג . איתן .
 ראשון לציון

שם במה"ד והשיב
 רב משרשיא כו' משמע
 דהלכה ידירנה . ועמ"ס
 ה"פ ח"מ סימן קל"ה סוף
 ה"ספות ר"ע
 מיר עינין . ולבאר ה"ל
 הא אמרו ב"ב דף ק"ח
 על אר"ג שב"מ שכתב
 כל נכסיו לאחרי
 (הירושמי לנו ולא נמצא
 לו שור) ועמד אינו
 חוזר דחיישינן שמא יש
 לו נכסים במדינת אחרת
 ואלא מחני' דקתני לא
 שייך קרקע כ"ש א"ת
 מתנתו קיימת היאך
 משכחת לה אר"ה באומ'
 כל נכסיו . א"כ י"ל דהך
 דר"ה ש"מ שהקדוש הוא
 נכסיו לא שאמר כל נכסי
 הקדש אלא שהקדיש
 נכסים חידושים לנו ולא
 נפצא לו שיעור כלישנא
 דר"ג וכו' א"י לחזיר
 דחיישינן שסא יש לו
 נכסים במדינת אחרת
 מזה נלמד דתוס' ס"ל
 כמ"ה הרשב"א בהש"ב
 סימן א"ף נ"ח דהתם
 שם דאיכא חובתה דיש
 לו נכסים כיון שעשה
 קנין דכבולו לא ע"ד
 קנין וא"כ הכא בהקדיש
 דאף דאמירתו ל"בנה
 כקנין הוא פ"מ הא לא
 עשה דבר מותר וליכא
 חובתה למיהש דיש לו
 נכסים במקום אחר ויכול
 לתווה . וכו' מושב
 קושיא דמס"ע מ"ו ר"ו
 ב [וע"ה] ברע"ב
 ד"ה א"א חזירה . יודאי
 א"ר גרד"ה
 ב במשנה מ"ב הך עוד
 דינר . עיין בתו"ס פירש"י
 דתוס' . ולבאר ה"ל נראה
 דפ"ה דלוינו למ"ס
 דתוס'

יבין תפארת ישראל יבין

המשנה שהיא לטול , או היסה , נשעין [כח"מ ז"ה פ"ה] : יב) דמנול
 כשיקן הפודה דמי השדה להבעל חוב , יאל ההקדש בלא כלום , קמ"ל
 בהך בצא , דאף כשהחוב הוא יותר מדמי השדה , נמי חיישינן
 שיאמרו שכל הקדש יולא בלי פדיון , לפיכך מוסיף וכו' : יג) ר"ל
 המלוה יוסיף להלוות בלתי עוד דינר , כדי שיפדה הלוה בעד ארסו
 דינר את הנכסים על מנת וכו' : יד) אחר שישבעו כלעיל סימן י"א .
 [כך פ' תוס' . ולרמב"ם פ"ו מערכין ולרש"י הכא , המלוה בעלמו פודה .
 ונ"ל לתוס' לסי לא יפדה המלוה בעלמו , דמשום דהשדה משועבדת לו ,
 לא מתו כפודס , והדינר שמוסיף מתו כמקדישו מחדש ולא כנותנו כעבור
 פדיון , ועיין מ"ס דוגמת זה בפירושו כדדריס [פ"ד סי' י"ב] . וע"ה עוד
 שקלים [פ"ד ל"א] . אכנס אס הנכסים שהקדים אין שוין חצי החוב ,
 לא גבי מלוה מנייהו כלל , דודאי לא אדעתא דנכסיו אופייה ,
 מדאין ארס קונה קרקע פי שנים משויה . [כך כתב רש"י ור"ב . אמנם
 מחוספתא שהגיה תוס' נראה ברור דהא דקאמר בש"ס אבל גזיר מפלגא לא ,
 ר"ל א"ל ליתן עוד דינר , רק הנפ"ח טול השדה כמו שהיא . וז"ל עמא ,
 דכיון דכל עיקר נתינת הדינר הוא משום שיטעו הרואים לומר שהשדה שוה
 יותר מהחוב , ונמלא הקדש יולא בלי פדיון . מוא"ה כשאין השדה שוה חצי
 חובו שוב לא יטעו , דהרי נראה לל , שהקדים דבר שאינו שלו , ושוב אין
 לזכ

הקדש , ולהכי גם הכא חיישינן שיערים : ז) ואין לבעל נכסים , א"ל
 הערב לשלם עוד שיעור הגאה וכו' : ח) וקו"ל בר"א ורשב"ג , דאף
 דקו"ל כב"ה דנשאלין אהקדשות , אפ"ה חיישינן לקנוניא , דחייש
 אימר לא מודקק ליה חכס [כשנת מ"ז ב'] , ונ' הדיוטות לא יהיו
 מלוים לו , וייערך לעשות קנוניא , [כן ג"ל] : ט) שגרסה או שלוה
 קודם שהקדיש , דאז ליכא חשש קנוניא , והיה החוב פחות משויו
 הנכסים שהקדיש : י) ר"ל לא יצטו חובן ליקח מהשדה עלמה כפי
 יעור חובן , דאז איכא למיחש שיאמרו הקדש יולא בלי פדיון . וכ"ס
 שלא יתנו לזן מעוה הקדש להדיא : יא) ר"ל אלא כל הרואה לפדות
 נוהן להקדש המעות שהשדה שוה יתר מהחוב , והמעות שכנגד
 החוב דתן ממונות שלו שהן חולין להאשה או לבע"ה משום דאין
 הקדש דמים שהקדיש הלוה חל על שפדוקן . אבל האשה ובע"ה בעלמא
 אסורים לטול השדה אף שיראו ליתן להקדש מזה ששוה השדה יתר
 על חובן , דהרואה כן לא ידע שנתנו המותר להקדש ויחשוב שהקדש
 יולא בלי פדיון [ועיין רמב"ם פרק ז' מערכין] . כיהו קודם שישתלם
 הבע"ה והאשה יבעטו שבעות המשנה , כיון הבא לגבות מנכסים
 משועבדים לא יפרעו רק בשבועה , [ואע"ג דאין נשעין להקדשות
 [כשבעות מ"ז ב'] , היינו שבעוה לאוייתא שבעט לפטור אבל שבעט

ואם מן הוא מערכך ודרטי רבנן לקרא הכי ואם מן העשה שכלה הוא. שיהיה לו הויה ומויות: מערכך מדמי הערך ומשמע הוא יש לו הויה ומויות מדמי הערך. אבל לא לאשמו ולא לבטוי: מכל מין ומין. מכל אומנות שריכה ד' וה' כלים: מעצדים. דולדיר(א) בלע"ז שמחליקים

בה פני הלוח. מגירה. כעין סכין ארוך מלא פנימיה. ולשון מקרא (משורג) סוג"ל בלע"ז: צמדו. למד בקר שאלו הן כלי אומנותו. ואין הלכה כר"א דלמד בקר וחמור נכסו נינהו. ולא חשיבי כלי אומנות: ד' מין א' ברובה ומין א' מועט. כגון ג' מעצדים ומגירה אחת: נותנים לו שנים מן המרובה. והג' נוטל הגזבר: וכל שיש לו מן המועט. מניחים לו. ולא זכנתי ליה אחרימי. דכי הכי דעד השתא כני ליה בכתי השתא נמי חסני ליה. דמיה דתימא עד השתא הוה אינמי מושלי ליה משום דה"ל מין אחד מרובה. לאוטולי לאחרימי. השתא שהגזבר לקח המרובה. לא משכח מאן דמושל ליה. הלכך מנין ליה אחרימי קמ"ל: ד' אין לו בכסות אשתו ובניו. שאין אלו נכסים שלו: שצבען לשמן. לשם אשתו ובניו: ולא בסנדלים חדשים. רבותא אשמועינן דאע"ג דעדין לא נעלו אותן הרי הן בחזקתן משתה לקחה: אע"פ שאמרו עבדים נמכרים בכסותן לשבח. כמות יפה שלהן משבח ומעלה את דמיהן. כגון גבי נכסי יתומים. ש"ס הלכה לעבד כמות בשלשים דינר. הוא משבח מנה על (א) שניידמעסער, האג"ל אייזען. (ב) זאגע. דמים

עד שפרס דמים ע"כ. ובפ"ט דבבא קמא [סס] מחקיף לה ר' זורא. וכי דעמו של אדם על הפליו. ומכני חביו המקדים נכסיו סבר מניה קא עבידנא. והיינו נמי טעמא דבערכין נותנין לו הפליו לפי שלא קיבל עליו אלא שיתן הערך ולא היה דעמו על הפליו אם לא יהיה לו. משא"כ במקדים הנכסים עלמין איכא למימר סבר מניה קא עבידנא: ד' ולא בלבע שבבטן כו'. וה"ל מייתי לה בפ"ט דב"ק [סס] ובפרק ד' דהובות דף כ"ד. ולשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות ערכין ולא בגדים שבבטן כו'. ויראה דבגדים לבועים קרויים לבטע בלשון המשנה. ואולי ישמנה משקלו. ולא יהיה בשם נקודות. אך לא ידעתי: לשמן. לשון הר"ב

הראב"ד בפרק ז' מה"ע מדין אין' אוהא לקרקעות פירש בטעם דכר זה אע"פ שיש לו שיטה אחרת. ומיהו בגמרא ליהא אלא עד פלגא: ג אבל לא לאשתו ובניו. אע"פ שהיא חייב בזמוןתיקון ובכסותן. הרמב"ם פ"ג מה"ע: הרשע נותנין לו כו'. לשון הרמב"ם [סס] כילד אם היה חרש כו'. [ז"ל דהא דתקן עתנין לו שני מעצדין כו'. ללא דוקא אלו בלמוד. אלא לסומא בעלמא. וכן לכל הכלים שצריך לאומנתו זאת. אך ראיתי בהר"ן ר' וס"א. שא"כ כללים אחרים כמו שרנילין בשאר ארעות]: ר"א אומר אם היה חרש כו'. כתב הר"ב. ואין הלכה כר"א. וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דסתם לן תנא כותיה בפ"ד מהנה ג' הוה סתם ור"א"כ מחלוקה דלחין הלכה כסתם הלכך פסק כרביס דהבא. הכ"מ פ"ג מה"ע: ד' וכל שיש לו מן המועט. כתב הר"ב ולא זכנתי ליה אחרימי דכי הכי דעד השתא כני ליה כו' ולא דמי למזון וכסות דמשיירין לו מעות לקנותן משום דלא כני ליה בלאו הכי: המקדייש נכסיו. תפילין בכלל נכסיו מעלין לו את תפיליו ופודה אותן. רש"י ובפרק ט' דבב"ק דף ק"ב. כתב

מעלין שמין. ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש. ע"כ. והרמב"ם בנא"י שפירושו כתב וז"ל. מה שאנו מעלין לו תפיליו ר"ל שאפילו תפיליו הן מניחין לו אלא הכל הקדש מה שאין כן בערכין שנותנין לו תפיליו. ע"כ. ויראה לי דלשון מעלין לדבריו לשון כילוק כמו בגמ' הוא גברא דזנטינהו לנכסיה אחא לקמיה דרב יומא. ח"ל סליקו ליה תפיליו פירש"י חללו תפיליו מראשו. וכי דעמו של אדם על הפליו. ומכני חביו המקדים נכסיו לפי שלא קיבל עליו אלא שיתן הערך ולא היה דעמו על הפליו אם לא יהיה לו. משא"כ במקדים הנכסים עלמין איכא למימר סבר מניה קא עבידנא: ד' ולא בלבע שבבטן כו'. ולשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות ערכין ולא בגדים שבבטן כו'. ולא יהיה בשם נקודות. אך לא ידעתי: לשמן. לשון הר"ב

מעלין שמין. ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש. ע"כ. והרמב"ם בנא"י שפירושו כתב וז"ל. מה שאנו מעלין לו תפיליו ר"ל שאפילו תפיליו הן מניחין לו אלא הכל הקדש מה שאין כן בערכין שנותנין לו תפיליו. ע"כ. ויראה לי דלשון מעלין לדבריו לשון כילוק כמו בגמ' הוא גברא דזנטינהו לנכסיה אחא לקמיה דרב יומא. ח"ל סליקו ליה תפיליו פירש"י חללו תפיליו מראשו. וכי דעמו של אדם על הפליו. ומכני חביו המקדים נכסיו לפי שלא קיבל עליו אלא שיתן הערך ולא היה דעמו על הפליו אם לא יהיה לו. משא"כ במקדים הנכסים עלמין איכא למימר סבר מניה קא עבידנא: ד' ולא בלבע שבבטן כו'. ולשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות ערכין ולא בגדים שבבטן כו'. ולא יהיה בשם נקודות. אך לא ידעתי: לשמן. לשון הר"ב

ממה מוצעת. שיתמזגו מקי"ץ פ"ג ר"ס ספיה אם היה אומן כו' נותנין לו שני מעצדים מיהו כו' וס"א: ר"א אם היה אכר כו' נעיל י"ח פ"א: ד' היה מין אחד מרובה כ"ג פ"ג: המקדיש את נכסיו מעלין לו את תפיליו. ג"ק פ"ג ע"א ג"ג ק"א פ"ג: ה' אחד המקדיש את נכסיו כו' כ"ד פ"א למנות כ"א פ"א: כ"ב ק"ב פ"ג: אין לו לא ב"ק ק"ב פ"ג: אין לו לא בכסות אשתו ויורשתיו. ג"ק פ"ג פ"ה ויטות פ"ד פ"ג פ"ה פ"ג פ"ה ויטות פ"ד פ"ג פ"ה

שנינו נוסהית ומבטוח מוצעת. כ"כ"ק ובכ"כ"ס משה. וסנדרין ותפילין. כ"כ"ק סנדרין ותפילין וס"א בכ"כ"ג (וסס וסנדרין). וס"א) לבניו. כ"כ"ק ובכ"כ"ג ליהא. אומן כו' ואמנות. כ"כ"ק אמן. אמנות. מעצדין. כ"כ"ק לנמי מעטות מעצדין ובכ"כ"ג ד"ו כהונן: ר' אליעזר. ג"ט ט"ו מ"ר אלעזר. נותנין לו (את) גזבר חמר נותנין לו (את) המרובה. כ"כ"ק ובכ"כ"ג ד"ו ליהא וכן ליהא ובכ"כ"ג לנמי (וסס נתון לו). נתון לו. ד' דהה פ"ן. כ"כ"ק ובכ"כ"ג ובכ"כ"ג היה לו. ויטות אחד מועט. כ"כ"ק. ומועט וכה"כ כ"כ"ק וסס זמין אחר. אין אומרים לו לכבוד מן המרובה וליקח לו מן המועט. נמשכי'.. לכבוד את המרובה; כ"כ"ק אין אומ' ימכור מן המרובה ויקח לו מן המועט. וכ"כ שיש לו מן המועט. כ"כ"ק. וכן. ומועט. (את) נכסיו מעלין לו (את) חפציו. ובכ"כ"ג ליהא וכן ליהא לנמי גס כ"כ"ק: ה' (את) נכסיו כו' (את) עצבו. ובכ"כ"ג ליהא. (ס"א) בכסות אשתו. נמשכי' ליהא; כ"כ"מ לא בכסות עצמו.

ראשון לציון

קטן ר' מ"ה וכליהו ברמב"ם כו' מה שצריך להשע מ"ס הרי"ט כגומא דהכא: ה' הוי"ט ד"ח וס"א בלבע כו' ולא יהיה בשם נקודות אך לא ידעתי: ט"ו ז"ל בשלש נקודות (בלמוד כטול):

תוספות רעק"א

לא חיל עליהו הקדש והרמב"ם בס"י ובחבורו ס"ל דההקדש חל דהקדש ספקיט סיידי שיעבוד ואין הבע"ח יבול לשחוקם ממנו אלא אם סברו דההקדש לאחר או שרף ממנו אור גדול מיה' חמורה דף ב"ו) דדוקא הבעלים אמר שמואל הקדש שיה מנה שחללו על שו"ם מחולל.

יבין

מעלין ליה כנכסי דבר מריון [כ"ג י"ב ב'], ר"ל אויטשעייגערין. ומלה לו ר"ל בעצורו [כנשי גראשית כ"ד פ"ו]. ור"ל הכא דמוכרין בעצור השלום חובו גם תפיליו בעליו, מי יתן בעדס יותר. דדוקא באמר ערכי עניי שלא קבל עליו רק לשלם הערך אז באין לו אין לוקחין תפיליו להשתלם מהן. משא"כ הכא דהקדיש צטירוש כל נכסיו, גם תפיליו בכלל נכסיו: (כט) ר"ל אין לו להמקדים כח להקדים [אב"י ולרש"י ב"ק ע"ס ר"ל אין לו להגזבר לגנות]: (ל) רתוי"ט פי' דר"ל בגדים [ולפער"ג זה דוחק, דמלמד שספר מלת כנד, ג"כ ק' דהולל כנדי לנשנין (כע"ו ד"כ ע"ב), וכדמסיים בלשון רבוס שצנען. וגם כ"ק דק"ב ב' ומתוס' סע לא משמע הכי יע"ש]. ולי נראה דלבע ממש קאמר, ור"ל אם לבטע בגדיהן לשמן אין שמין להקדש מה ששוין הבגדים עיי"ו יותר, דלח משתעבד, תפיליו לא לבטע עדיין. ולא זו אף זו קמתי, דלא מצעייט הבגדים עלמין דלא משתעבדי, אלא תפיליו דמי לבע, שאין לבע לרק להם כל קד להשתא וביטס, אפ"ה לא משתעבדי. ולא דמי דלעיל מ"ג, דלח נותנין לאשתו כמות ומנעליט. התם ר"ל כ"ד לקטת לכה לבח: (לא) אף שלא נעלו אותן עדיין, ולא זו אף זו קמתי, לא מצעייט כמות סכבר לבטע והשתמחו בהן, אלא תפיליו בלבע בגדיהן שלא נשתמחו בהן משלבען. ולא מצעייט בלבען, דעכ"פ

תפארת ישראל

מעלין ליה כנכסי דבר מריון [כ"ג י"ב ב'], ר"ל אויטשעייגערין. ומלה לו ר"ל בעצורו [כנשי גראשית כ"ד פ"ו]. ור"ל הכא דמוכרין בעצור השלום חובו גם תפיליו בעליו, מי יתן בעדס יותר. דדוקא באמר ערכי עניי שלא קבל עליו רק לשלם הערך אז באין לו אין לוקחין תפיליו להשתלם מהן. משא"כ הכא דהקדיש צטירוש כל נכסיו, גם תפיליו בכלל נכסיו: (כט) ר"ל אין לו להמקדים כח להקדים [אב"י ולרש"י ב"ק ע"ס ר"ל אין לו להגזבר לגנות]: (ל) רתוי"ט פי' דר"ל בגדים [ולפער"ג זה דוחק, דמלמד שספר מלת כנד, ג"כ ק' דהולל כנדי לנשנין (כע"ו ד"כ ע"ב), וכדמסיים בלשון רבוס שצנען. וגם כ"ק דק"ב ב' ומתוס' סע לא משמע הכי יע"ש]. ולי נראה דלבע ממש קאמר, ור"ל אם לבטע בגדיהן לשמן אין שמין להקדש מה ששוין הבגדים עיי"ו יותר, דלח משתעבד, תפיליו לא לבטע עדיין. ולא זו אף זו קמתי, דלא מצעייט הבגדים עלמין דלא משתעבדי, אלא תפיליו דמי לבע, שאין לבע לרק להם כל קד להשתא וביטס, אפ"ה לא משתעבדי. ולא דמי דלעיל מ"ג, דלח נותנין לאשתו כמות ומנעליט. התם ר"ל כ"ד לקטת לכה לבח: (לא) אף שלא נעלו אותן עדיין, ולא זו אף זו קמתי, לא מצעייט כמות סכבר לבטע והשתמחו בהן, אלא תפיליו בלבע בגדיהן שלא נשתמחו בהן משלבען. ולא מצעייט בלבען, דעכ"פ

יבין

לחוש שיאמרו הקדש יואל וכו': [שו] כנודך ל"י יוס: [שו] ובכתיב אם אין לו, משיירין לו מעות כדי לקנות: (ז) אף שחייב בזמוןתן וכסותן אפ"ה אין נותנין להן הראויין להן ל"ב חודש, אבל מה שכבר ייחד להן אין לוקחין מהן [וכמשנה ה':] (ח) מפרש וז"ל: (י) ציבמערטאן: (ב) הובעל: (א) זענע, ש"ס יפטר האחד וילטרך לקחתי יעשה ביני ביני מלאכתו בהכלי האחר: (ב) לאגדמאן שמלאכתו לעבוד האדמה: (בג) זוג שורים לחרישה: (כד) מולך תבואה על חמורים מעיר לעיר למכור: (כה) ולא קוי"ל כן, דלחין אלו כלי אומנות. וכ"כ לא קוי"ל כדך דספינה [לעל פ"ד מ"ג], אלא טלחה כשאר נכסים הם [מ"ה ז"ל]: (כו) ג' מלעזים ומגרה א': (כז) ולא אמרינן דעד השתא היה לו להשאל לאחריים ממין המרובה, והס חזרו והשאלו לו בעצור זה ממין שהיה לו מועט, והשתא אם הגזבר יסתיין ממנו ממין המרובה, מי ישאל לו מהמועט, קמ"ל: (כח) רתוי"ט פי' דר"ל מסלקין מעליו תפילין שו' [ולפער"ג דה"כ סילי מעלין מעליו תפילין. דאע"ג דש"ס קאמר סליקו ליה תפיליו, ע"כ כל עניי שחול לשון סילוק קשור עם מס, כשו ונעלה העין מעל המשכן]. ולי נראה דהאי מעלין לשון עליו הוא [אב"י כן משמע מה"ש ב"ק פ"ג ב', דמי' מעלין שמין]. וכלקמן [ג"ה מ"ן] הקדש עליו. וכ"כ [קדשים ח"ב] ד'

אין מקדישין פרק ז ערכין

נקעים עמוקים. כ"ה ט"ו
 שם י"ב. ה' ק"ד י"ח
 שנים או שלש שנים לפני
 דיוכל. וכן כל פ"ה פ"ח
 מ"י שם ה"ב סלע ופונדיון
 לשנה. ג"מ ק"ו ע"ב:
 ב אחד בעלים ואחד כל
 אדם. כ"ה פ"ה: אלא
 שחבילים נותנין חומש. ח"כ
 פרשם נתיקו פ"ה ד' מ"ז
 כ"ה: ב הקדישה וגאלה
 אינה יוצאה מיד ביובל.
 כ"ה פ"ה מ"ז פ"ד ע"ב עכ"ל
 פ"ה:

שנויי נוסחאות

(א) סלעים גבוהים
 י"ט. כ"ה י"ג יתה
 בעטות. אין נמדדן.
 כ"ק ובמס"כ אינן.
 (א) שלש. גמט"כ
 ושלש. נותן סלע
 ופונדיון. כמ"ד ל' ירוח
 ג"ת לו: כ"ק. ופונדיון.
 א"מ א"מ. כמס"כ וא"מ.
 נותן את כולו באחד.
 כ"ק נותן כולם כאחת
 וכ"ה באחת גם כ"ה.
 ב הבעלים. כמס"כ
 בעלים כ"ה ה' הידועה
 ככל המסנה. מה בין
 הבעלים. כ"ק. בעלים.
 וכל אדם אינו נותן.
 כמס"כ. אין נותנין:
 ג אינה יוצאה. כ"ק
 יוצא וכן כמס"כ.

לקוים

ט"ו לאשמועין שלא יגאל
 פחות משתי שנים דכתיב
 הינה שדהו ביד ההקדש
 שנים הנה עוד שדה
 פודה במתים שלק שלם
 כלל נירוע והסיד טובה
 ו"ל דלא שכיח כ"ה
 שיקדש שדה שנה הנה
 לפי ה"ב ויבא לגאל
 אולם כמותו משי שנים
 ולא כפי נתינתו על טובה
 למאי דלא שכיח דלא דבר
 כמותו אלא כהנה וי"ל
 דדוקא אין מקדישין אשמועין
 ליה ליתן חמשים שקלים
 פירש. ליתן חמשים שקלים
 ואם יתרון עד היובל לא
 יחזור עוד השדה בידו וכל
 כספקיה קודם שתי שנים
 ה"י יש לו יגאל בניעות
 קודם שיבטל בשתי שנים
 הסמוכות יובל ולא אובי
 הנא דין אלא למאי דליה
 ביה הקמח דניעות. (כ"ד):
 ב ברע"ב ס"ה ואחד
 וכ"ה אלא חמשים וכו' לא
 סוף דבר כן אלא א"י שיה
 פחות הנה נתיק ליתן
 חמשים ורלוינו כמס"כ
 ז"ל שכתוב בין שאינו שיה
 אלא ה' שקלים ט"ב והיה
 כענין להנה כן גם כמס"כ
 הר"ב וכתבו לנכנס (ש"ל)
 ח"ה ד"ו ש"ו וכו'
 וה"ש שיטתו כפי שיוון
 כ"ה. ו"ל נראה דלון
 נותן הכמשים דל"כ ה"ל
 ופודין אותן בשוויין וכמו
 כ"ה שם כמס"כ דין
 במקדש ערביין אלא נראה
 דפירוש מתחבין להם מה
 שקלוי

ועם כפי' הר"ב: היו שם נקעים עמוקים עשרה כו'. כחכ
 הר"ב והוא שיהיו מלאים מים שאין ראוי לזריעה. גמ'. דומיא
 דסלעים. וטעמא פירש"י בקדושין פ"ג [דף ס"א] משום דזרע
 כתיב. ומ"ש הר"ב אבל אם חיינס מלאים מים כו' אפ"ג דלון
 נמדדין עמה מתחבין באפי נפשייהו
 ונפדון לפי חשבון כ' סלעים לבית
 כור. חומה דלמאי כ"מ מתחבין
 באפי נפשייהו. וכן פירש"י בגמ'
 מקמי דמוקים לה לנקעים מלאים מים
 דפרישין ולקדשו באפי נפשייהו. ופירש"י
 ולפרק נמי לפי חשבון חמשים לבית
 כור. ומה הגאון יש כמה שאין נמדדן
 עמה ה"ל חיינה נמי הכי מפרקי.
 ע"כ. והבבא כיון דמ"ה מוקמין
 לה בנקעים מלאים מים. שמעין
 דלילו חיינן מלאים מים אה"ג דנמדדן
 עמה הואיל ומפרקו כמותה. וכ"כ
 הראב"ד בהרי"ב בפ"ד מה"ע. וה"כ

מאי האי דכתיב הר"ב אפ"ג דלון נמדדן עמה. איברא שהרמב"ם
 כתב בפירושו אבל אם היה ארץ בלא מים. הרי היא מתקדשת
 בפני עצמה. ואפ"פ שאינה נמדדת על כלל הקרקע. הרי היא
 נמדדת בפני עצמה ופוסק לה דמים בפני עצמה. ע"כ. וכ"כ בחבורו [ס"ג].
 שיטתו כפי שוויין דלאשכחן במקדש טרשין. מ"ט בית זרע אמר רחמנא. וה"ל לאו בני זריעה נינהו. כדאיתא בגמ' פ"ג
 דף י"ד. ופי' הכ"מ דלהרמב"ם הכי הוא דפריך דלון נמדדן עמה. משמע ולא קדשי כלל. ופריך דלקדשו באפי נפשייהו וישומו
 בשוויין. ומשני במלאים מים ומשמע דכשאינס מלאים מים מיקדשו באפי נפשייהו וישומו בשוויין. ולפיכך נראה בעיני להניח
 בדברי הר"ב וכל"ל ונפדון בשוויין. והשאר לפי חשבון כו'. וכן הלשון בפירש"י שמשנה. ואפ"ג דלרש"י כי מוקמין לה במלאים
 מים. משמע דבאין מלאים נמדדן עמה ומפרקו כמותה. וכמ"ש בשם הראב"ד. כבר כתבתי בכמה מקומות דזו היא שיטת
 רש"י. שאינו מפרט במשנה כפי האמת שבגמ'. אבל ילא לי מזה הלשון הר"ב יש להגיה כן. אחרי שבגמ' לשון זה בפירש"י.
 ואפ"פ הלשון הר"ב כלשון רש"י אין דעחו דמסיק רש"י. דלרש"י נמדדן ומפרקו כמותה. ולהר"ב אין נמדדן. ונפדון בשוויין
 וכסברת הרמב"ם. אלא דאף להרמב"ם גופיה קשיא דלסברתו שאומר לחיינס מלאים מים נפדון בשוויין ח"כ המלאים מים אפילו
 בשוויין חיינן נפדון דלא קדשי כלל וזה דחו הרמב"ם ברפ"ז דכ"ב. וכן התוס' שם ובפ"ג דקדושין דף ס"א שכתבו דלון לומר דלא
 קדשי כלל. דהא לא גרע מבור ונת ושובך דתן בס"פ המוכר את הבית המקדש שדה הקדש כולה. ואפילו בור ונת ושובך וכ"ש
 סלעים ונקעים. ע"כ. ועם בקדושין פירש"י והסכימו עמו התוס' להכי פריך נקדשו באפי נפשייהו להיזון נמדדים לפי מה שיש
 בהן. ולא יעלה מדרון שבתן להשבין כי אם קרקעית הנקעים ע"כ. ולפי זה כי משני במלאים מים. ח"כ שאין מלאים מים אה"ג
 דנמדדן עמה. ובכ"ה"ג שלא יעלה המדרון לחשבון. והשתא יש לומר דאף הר"ב כו"ב כן. דז"ש מתחבין באפי נפשייהו לישנא
 דגמרא נקדשו באפי נפשייהו. הוא דנקט. וכמו שרש"י בקדושין מפרט דהיינו בלא מדרון. כן גם אנונו נפרש כך בדברי הר"ב.
 ואתי שפיר מה שכתב נפדון לפי חשבון חמשים סלעים. ואין לורך להגיה בדבריו. ולפי שיש ללמד כן. לכך לא שלחתי בו יד להגיה
 כן בפירושו. אפ"פ דעתי מרעט לההנה. לפי שאם ז דעחו כפירש"י דקדושין. לא ה"ל ליתוס להעתיק לישנא דגמ' מתחבין
 באפי נפשייהו בלחוד. אלא ה"ל לפרש ג"כ דהיינו שיחבבו בלא מדרון כי מי חסד ויבן אלה מדנפשיה. והרי רש"י עלמו. לא
 פירש כן הכא בפירש"י. ואפ"פ כיון שיש מקום ללמד ולחוק בלא הגהה הנכתי הדבר שקול למעיין. והוא יבחר ולא אני:
 אלא נותן את כולו כאחד. לשון הר"ב דכתיב וחשב וגו' עד שיהא כולו כסף כאחד. פירוש הכסף שהוא רולה ליתן בפדיון.
 חייבו הכתוב ליתנו כאחד. אבל אם לא ירלס לפדות כל השדה רשאי. דגואל לחולין. כדחנן בפ"ט משנה ב': ב מה בין כו'
 אלא

יבין תפארת ישראל יבין

זריעה ביטויית לא מקובץ ולא מפורז ביותר: ח) אבל בזמן שאין
 יובל כו"ב, פודה בשווייה: ט) גומות מלאות מים: י) דהך
 סלעים ונקעין לא קדשי כלל מדאין ראויין לזריעה דבית זרע כתיב.
 [ואע"ג דהמקדש שדהו אפילו בור נת ושובך קדשי [כנ"ג פ"ד מ"ט]. ל"ל
 דהם עכ"פ מקום הכור ונת שראוי לזריעה, וודאי הקדישן, והבניין מדקטע
 ולרין לקרקע שהקדיש, בטל אגב קרקע [כרש"ג ס"ג], משאיכ הא,
 דמלאות מים, חשיבי להיות מקום כפי עמון ולא קדשין]. ודוקא שהגומות
 מלאות מים, דאל"כ קדשי. רק דמתחבין בפני עמון [כ"ה ערכין
 פ"ד]. ולרש"י וחס' [קדושין ס"א] במלאים מים קדשי ונפדון לפי

ביותר. ולא מפורז ומפורז הרבה: נקעים עמוקים וכו'. והוא
 שיהיו מלאים מים שאין ראויין לזריעה. אבל אם אין מלאים
 מים. הואיל וחזו למידי. אפ"ג דלון נמדדן עמה מתחבין באפי
 נפשייהו. ונפדון לפי חשבון כ' סלעים לבית כור: פחות מכאן
 נמדדן עמה. ואפ"פ שהן מלאים
 מים ולא חזו לזריעה. הואיל [ואין
 עמוקים עברה. וכן סלעים הואיל]
 ואין גבוהים עשרה על שם הקרקע הן
 נקראין ואין חסובים בפני עמון:
 אלא נותן את כולו כאחד. דכתיב
 [ויקרא כ"ו] ותשב לו הכהן את הכסף.
 עד שיהא כולו כסף כאחד: ב ואחד
 כל האדם. פודה בית כור במתים שקל
 בין שיהא שנה חלק שקלים. בין שאינו
 שנה חלק חמשים שקלים: שהבעלים
 נותנים חומש. כדכתיב (ס) ואם
 גאל יגאל את השדה [המקדיש אוחז]
 וגו': ג אינה יוצאה מידו
 כי היכי דאי הוה פריך לה
 אינא אחרינא דהוה נפקא ביובל ומתחלקת לכהנים כדכתיב (ס)

לחיות מתחלקת לכהנים. כי היכי דאי הוה פריך לה
 אינא אחרינא דהוה נפקא ביובל ומתחלקת לכהנים כדכתיב (ס)
 והיה

יבין תפארת ישראל יבין

שוין. ובאין מלאין מים נפדון לפי חשבון כ' סלעים לבית כור, רק
 דמתחבין בפני עמון ולא בכללות השדה, ונפקא מנה. דמתחבין
 בפ"ע אין המדרון מתחבין: יא) שאין עמוקים או גבוהין ה'
 עפחים: יב) אף שהגומות מלאות מים דלא חזו לזריעה, אפ"ה
 בטלי אגב השדה, ומתחבין כראוי לזריעה בכללות השדה [כנ"ג
 דכ"ב]: יג) ר"ל כל מה שרואה לפדות מהשדה, נותן דמיו כאחת.
 אבל רשאי לפדות רק חצי שדה [למקנן פ"ט מ"ג]: יד) נותן כי סלע
 בזרע חומר, בין שהוא השדה חלק שקל או רק ה' שקלים:
 טו) מוסיף חומש מלבד על הדמים שנותן, דאם הדמים ד' זוז נותן
 ט

הבעלים אומרים בעשרים... וכו'... וכו'... וכו'...

שנויי נוסחאות... ב מנכסיו (עד) עשר... וכו'... וכו'...

תוספות חדשים... פ"ח ב ברע"ב ס"ח... וכו'... וכו'...

לקובים... וכו'... וכו'... וכו'...

מפסיד איסר כו'. הסתח כרבנן. נמרה: ב ממשכנין... וכו'... וכו'...

הבעלים נותנים תשעה ועשרים... וכו'... וכו'...

יבין תפארת ישראל... וכו'... וכו'...

לא כך היה מעשה. שלא אמר באיסר. אלא צבינה ואמר לו... וכו'... וכו'...

יבין תפארת ישראל... וכו'... וכו'...

גריעה. הלכך מהדרינן אצבעים על כרחיהו: ואם לאו. שלא פתחו הבעלים תחלה לאלה בכו'. וזה אומר חמשה ועשרים: אומרים לזה הניעתך. הרי הוא שלך ולא מהדרינן אצבעים. משום דחמרי בעלים בל אחר במקומינו שנותן כ"ה כמותו.

והא דתנן במתני' שאין הבעלים מוספין חומש. אלא על מה שפתחו הם תחלה. ולא על עלויו של זה ה"מ היכא דלא שמו בני אדם את הקרקע כמו שאמר זה האמר. אבל אם שמוהו שלשה בני אדם כדבריו של זה מוספין בעלים חומש בעלויו בעל כרחו. וטובה מתני' לא חיירי אלא בשדה אחוזה בזמן שאין היובל נוהג. כדעת ברש"י פרקין: ד' מהרים אדם מצאנו. מקנה לאט: אומר הרי הן חרם ונותן לכהן: ואם החרים את כולו. שלא שיר לעצמו כלום: אינן מוחרימין. דאמר קרא (ויקרא כ"ו) מכל אשר לו מאדס ומשדה אחוזה. מכל אשר לו אלו מטלטלין ולא כל מטלטלין. מאדס אלו עבדו ושפחתו כעניים. ולא טען. ומשדה אחוזה. ולא כולה. ואין

אמשיקרא קאי. גמ': ד' מהרים אדם כו'. כתב הר"ב ונותן לכהן כחכמים דמתני' ו'. וע"ש. ח"כ דהכא הך קרא מכל אשר לו דילפינן מנייה כדלקמן בחרמי הכהנים הוא דכתיב כמ"ש שם בשם החוס': אינם מוחרימין. לשון הר"ב דאמר קרא מכל אשר לו מאדס ומשדה אחוזה כו'. ואע"ג דבקרא כתיב נמי ובהמה השמיתו הר"ב. משום דלא לריכי. אלא למעוטי הני דבמתני' דלקמן. אבל הני חלתא לריכי. דאי כתב רחמנא מכל אשר לו ה"א כל דלית ליה לא לחריס אבל מין אחד לחרימה כוליה. כתב רחמנא מאדס ולא כל אדם. ואי כתב רחמנא אכל שדה סגיא ליה דיוסחורין [שיהא חריס לחריס ויקבל שדות לחמלה ושליש ולרביע] ואי אשמועינן הני חרמי משום דהכא חיותא והכא חיותא. אבל מטלטלין לחרימיהו כוליה. לריכי. גמ'. ובצרייתא יכול אס חריס יתו מוחרימס. ת"ל אף פירש"י אכיס ורקיס מיעוטי. ומ"ש הר"ב ואין הלכה כר"ב"ע אלא

לכתחלה לא יחרים. גראה להגיה ולמחוק בן עזריה. דהא ר"א מרא דמעטתא הוא. ואע"ג דלקמן אפרש דאיכא בינייהו דר"א ור"ב"ע לאו בעטין חרמים הוא. ועוד דהר"ב לא הזכיר זה. ח"כ יש להגיה ואין הלכה כן בדיעבד. אלא לכתחלה כו'. וח"כ ומי חולק עליו. דאין הלכה כן. כבר כ' הכ"מ בפ"ו מהל' ערכין מדקאמר דברי ר"א אע"ג דר"ב"ע משמע דסבר כוותיה. [מ"מ] משמע דרבנן פליגי עליה. וכן מפורש בחוספתא. ע"כ: אמר ר"ב"ע מה אס לגבוה כו'. בגמ' מפרש דאיכא בינייהו דר' אילא דאמר רבי אילא ברושח התקיע המבזבז [לעניים] אל יבזבו יותר מחומש. פירש"י דגמרינן מיעקב. דכתיב ביה חרין עשורין ר"ב"ע אית ליה דר' אילא. דהא אחא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו. אלא ששייר לעצמו קלת דומיא לחרס. ע"כ. והרמב"ם בכוף ה"ע פסק כדברי ר"ב"ע: מדה אס לגבוה. וח"כ והא הוה קרא בחרס היתן לכהנים כתיב. דהא בכופיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל. ואילו בחרמי בדיק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אס לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אס לכהנים. וי"ל דאפילו בחרמים הנתתן לכהנים יש בהם קדושת הגוף כדמתיא לקמן בפרקין [ד' כ"ט] חרמים כל זמן שהוה בבית הבעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם. נהנס לכהן הרי הן כחולין. אלמא אית בהו קדושת הגוף. תוספת: ד' אינן מוחרימין. שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. דבהמה כתיב. ולא אינעריך אלא לומר מה בהמה יש לו רשות למכרה [לעולם] אף כל שיש לו רשות למכרה. גמ': רבי אומר גראין דברי ר"י כו'. [כתב הר"ב] ה"ק גראין דר"י לר"ש. דהא אחוזה עולם כתיב. גמ'. ומ"ש הר"ב מדמית ר' לפרושי מלחיה דר"ס כו'. ש"מ דהלכה כר"ש. ואיכא למדמי דר' להכי נתיב לפרושי מלחיה דר"ש. דלא תקשה עליה. הא אחוזה עולם כתיב. וכן הרמב"ם בחבורו פ"ו מהלכות ערכין העתיק דברי ר' יודה

יבין

תפארת ישראל יבין ואשילו לעניים אל יבזבו יותר מחומש [יד כ"ט א'] : (בה) דאע"ג דעבד עברי נופו קניו [בקיודטין דיתא]. עכ"פ אין לאדון רשות לזבז למכרו לאחר כבהמה. ואע"ג דבתו קטנה יכול למכרה. עכ"פ לכסתגול תנא. [אב"י] ואע"ג דשדה מקנה קחורת לבעלים בינול ואפסי יכול להחרימה. עכ"פ יכול למכרה לעולם, דסינו עד סיוולן: (כו) ר"ל לענין מה יוחרס, דכיון דכל חרם שייך לכהן, הרי מיד זכי בה המחריס, וכל חרם משבא ליד כהן: יאל לחולין, [כערכין כ"ט א']. ואף ע"ג דכל חרם נרדף ליתנו לכהנים שבאותו משמר [כערכין כ"ט ב']. הכא שאני בהחרס שלו הוא לא נרע מהרבו שחייב הכהן העבודה ועורה

הלכה כר"ב"ע אלא לכתחלה לא יחרים את כולו. אבל אס חריס מוחרימס: לחיות חס על נכסיו. שלא יבזבז להדיוט: ד' שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. ובתו נהי דיכול למכרה בקטנותה. אינו יכול למכרה בנערותה: שהחרמים שלהם. דכתיב (במדבר י"ה) כל חרם ציטראל לך יהיה. וכיון דדידיה הויה מה הנאה בכך אס היה מחרים. אינו גופיה זכי ביה ולא יהיב ליה לכהן אחר: גראין דברי ר"י. ה"ק גראין דברי ר"י לר"ש. דמודה לו ר"ש לר"י וסובר כמותו בקרקעות. ולא דבר ר"ש אלא במטלטלין. לפי שאין חרמים של ליים. ור' יהודה סבר הוקשו מטלטלין לשדה אחוזה. דכתיב (ויקרא כ"ו) מכל אשר לו מאדס ובהמה ומשדה אחוזה. מה שדה אחוזה. אין הלוי מחרים. כדכתיב ר"א ליה ליה דר' אילא דאי בזבו טובא לא אכפת לן. אלא ששייר לעצמו קלת דומיא לחרס. ע"כ. והרמב"ם בכוף ה"ע פסק כדברי ר"ב"ע: מדה אס לגבוה. וח"כ והא הוה קרא בחרס היתן לכהנים כתיב. דהא בכופיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל. ואילו בחרמי בדיק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אס לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אס לכהנים. וי"ל דאפילו בחרמים הנתתן לכהנים יש בהם קדושת הגוף כדמתיא לקמן בפרקין [ד' כ"ט] חרמים כל זמן שהוה בבית הבעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם. נהנס לכהן הרי הן כחולין. אלמא אית בהו קדושת הגוף. תוספת: ד' אינן מוחרימין. שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. דבהמה כתיב. ולא אינעריך אלא לומר מה בהמה יש לו רשות למכרה [לעולם] אף כל שיש לו רשות למכרה. גמ': רבי אומר גראין דברי ר"י כו'. [כתב הר"ב] ה"ק גראין דר"י לר"ש. דהא אחוזה עולם כתיב. גמ'. ומ"ש הר"ב מדמית ר' לפרושי מלחיה דר"ס כו'. ש"מ דהלכה כר"ש. ואיכא למדמי דר' להכי נתיב לפרושי מלחיה דר"ש. דלא תקשה עליה. הא אחוזה עולם כתיב. וכן הרמב"ם בחבורו פ"ו מהלכות ערכין העתיק דברי ר' יודה

יבין תפארת ישראל יבין

ואשילו לעניים אל יבזבו יותר מחומש [יד כ"ט א'] : (בה) דאע"ג דעבד עברי נופו קניו [בקיודטין דיתא]. עכ"פ אין לאדון רשות לזבז למכרו לאחר כבהמה. ואע"ג דבתו קטנה יכול למכרה. עכ"פ לכסתגול תנא. [אב"י] ואע"ג דשדה מקנה קחורת לבעלים בינול ואפסי יכול להחרימה. עכ"פ יכול למכרה לעולם, דסינו עד סיוולן: (כו) ר"ל לענין מה יוחרס, דכיון דכל חרם שייך לכהן, הרי מיד זכי בה המחריס, וכל חרם משבא ליד כהן: יאל לחולין, [כערכין כ"ט א']. ואף ע"ג דכל חרם נרדף ליתנו לכהנים שבאותו משמר [כערכין כ"ט ב']. הכא שאני בהחרס שלו הוא לא נרע מהרבו שחייב הכהן העבודה ועורה

ד' מהרים אדם כתיב. וזה אומר חמשה ועשרים: אומרים לזה הניעתך. הרי הוא שלך ולא מהדרינן אצבעים. משום דחמרי בעלים בל אחר במקומינו שנותן כ"ה כמותו. והא דתנן במתני' שאין הבעלים מוספין חומש. אלא על מה שפתחו הם תחלה. ולא על עלויו של זה ה"מ היכא דלא שמו בני אדם את הקרקע כמו שאמר זה האמר. אבל אם שמוהו שלשה בני אדם כדבריו של זה מוספין בעלים חומש בעלויו בעל כרחו. וטובה מתני' לא חיירי אלא בשדה אחוזה בזמן שאין היובל נוהג. כדעת ברש"י פרקין: ד' מהרים אדם מצאנו. מקנה לאט: אומר הרי הן חרם ונותן לכהן: ואם החרים את כולו. שלא שיר לעצמו כלום: אינן מוחרימין. דאמר קרא (ויקרא כ"ו) מכל אשר לו מאדס ומשדה אחוזה. מכל אשר לו אלו מטלטלין ולא כל מטלטלין. מאדס אלו עבדו ושפחתו כעניים. ולא טען. ומשדה אחוזה. ולא כולה. ואין הלכה כר"ב"ע אלא לכתחלה לא יחרים. גראה להגיה ולמחוק בן עזריה. דהא ר"א מרא דמעטתא הוא. ואע"ג דלקמן אפרש דאיכא בינייהו דר"א ור"ב"ע לאו בעטין חרמים הוא. ועוד דהר"ב לא הזכיר זה. ח"כ יש להגיה ואין הלכה כן בדיעבד. אלא לכתחלה כו'. וח"כ ומי חולק עליו. דאין הלכה כן. כבר כ' הכ"מ בפ"ו מהל' ערכין מדקאמר דברי ר"א אע"ג דר"ב"ע משמע דסבר כוותיה. [מ"מ] משמע דרבנן פליגי עליה. וכן מפורש בחוספתא. ע"כ: אמר ר"ב"ע מה אס לגבוה כו'. בגמ' מפרש דאיכא בינייהו דר' אילא דאמר רבי אילא ברושח התקיע המבזבז [לעניים] אל יבזבו יותר מחומש. פירש"י דגמרינן מיעקב. דכתיב ביה חרין עשורין ר"ב"ע אית ליה דר' אילא. דהא אחא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו. אלא ששייר לעצמו קלת דומיא לחרס. ע"כ. והרמב"ם בכוף ה"ע פסק כדברי ר"ב"ע: מדה אס לגבוה. וח"כ והא הוה קרא בחרס היתן לכהנים כתיב. דהא בכופיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל. ואילו בחרמי בדיק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אס לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אס לכהנים. וי"ל דאפילו בחרמים הנתתן לכהנים יש בהם קדושת הגוף כדמתיא לקמן בפרקין [ד' כ"ט] חרמים כל זמן שהוה בבית הבעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם. נהנס לכהן הרי הן כחולין. אלמא אית בהו קדושת הגוף. תוספת: ד' אינן מוחרימין. שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. דבהמה כתיב. ולא אינעריך אלא לומר מה בהמה יש לו רשות למכרה [לעולם] אף כל שיש לו רשות למכרה. גמ': רבי אומר גראין דברי ר"י כו'. [כתב הר"ב] ה"ק גראין דר"י לר"ש. דהא אחוזה עולם כתיב. גמ'. ומ"ש הר"ב מדמית ר' לפרושי מלחיה דר"ס כו'. ש"מ דהלכה כר"ש. ואיכא למדמי דר' להכי נתיב לפרושי מלחיה דר"ש. דלא תקשה עליה. הא אחוזה עולם כתיב. וכן הרמב"ם בחבורו פ"ו מהלכות ערכין העתיק דברי ר' יודה

ד' מהרים אדם כתיב. וזה אומר חמשה ועשרים: אומרים לזה הניעתך. הרי הוא שלך ולא מהדרינן אצבעים. משום דחמרי בעלים בל אחר במקומינו שנותן כ"ה כמותו. והא דתנן במתני' שאין הבעלים מוספין חומש. אלא על מה שפתחו הם תחלה. ולא על עלויו של זה ה"מ היכא דלא שמו בני אדם את הקרקע כמו שאמר זה האמר. אבל אם שמוהו שלשה בני אדם כדבריו של זה מוספין בעלים חומש בעלויו בעל כרחו. וטובה מתני' לא חיירי אלא בשדה אחוזה בזמן שאין היובל נוהג. כדעת ברש"י פרקין: ד' מהרים אדם מצאנו. מקנה לאט: אומר הרי הן חרם ונותן לכהן: ואם החרים את כולו. שלא שיר לעצמו כלום: אינן מוחרימין. דאמר קרא (ויקרא כ"ו) מכל אשר לו מאדס ומשדה אחוזה. מכל אשר לו אלו מטלטלין ולא כל מטלטלין. מאדס אלו עבדו ושפחתו כעניים. ולא טען. ומשדה אחוזה. ולא כולה. ואין הלכה כר"ב"ע אלא לכתחלה לא יחרים. גראה להגיה ולמחוק בן עזריה. דהא ר"א מרא דמעטתא הוא. ואע"ג דלקמן אפרש דאיכא בינייהו דר"א ור"ב"ע לאו בעטין חרמים הוא. ועוד דהר"ב לא הזכיר זה. ח"כ יש להגיה ואין הלכה כן בדיעבד. אלא לכתחלה כו'. וח"כ ומי חולק עליו. דאין הלכה כן. כבר כ' הכ"מ בפ"ו מהל' ערכין מדקאמר דברי ר"א אע"ג דר"ב"ע משמע דסבר כוותיה. [מ"מ] משמע דרבנן פליגי עליה. וכן מפורש בחוספתא. ע"כ: אמר ר"ב"ע מה אס לגבוה כו'. בגמ' מפרש דאיכא בינייהו דר' אילא דאמר רבי אילא ברושח התקיע המבזבז [לעניים] אל יבזבו יותר מחומש. פירש"י דגמרינן מיעקב. דכתיב ביה חרין עשורין ר"ב"ע אית ליה דר' אילא. דהא אחא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו. אלא ששייר לעצמו קלת דומיא לחרס. ע"כ. והרמב"ם בכוף ה"ע פסק כדברי ר"ב"ע: מדה אס לגבוה. וח"כ והא הוה קרא בחרס היתן לכהנים כתיב. דהא בכופיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל. ואילו בחרמי בדיק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אס לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אס לכהנים. וי"ל דאפילו בחרמים הנתתן לכהנים יש בהם קדושת הגוף כדמתיא לקמן בפרקין [ד' כ"ט] חרמים כל זמן שהוה בבית הבעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם. נהנס לכהן הרי הן כחולין. אלמא אית בהו קדושת הגוף. תוספת: ד' אינן מוחרימין. שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. דבהמה כתיב. ולא אינעריך אלא לומר מה בהמה יש לו רשות למכרה [לעולם] אף כל שיש לו רשות למכרה. גמ': רבי אומר גראין דברי ר"י כו'. [כתב הר"ב] ה"ק גראין דר"י לר"ש. דהא אחוזה עולם כתיב. גמ'. ומ"ש הר"ב מדמית ר' לפרושי מלחיה דר"ס כו'. ש"מ דהלכה כר"ש. ואיכא למדמי דר' להכי נתיב לפרושי מלחיה דר"ש. דלא תקשה עליה. הא אחוזה עולם כתיב. וכן הרמב"ם בחבורו פ"ו מהלכות ערכין העתיק דברי ר' יודה

תוספת יום טוב יז תוכפות רעק"א פ"ח ה' בשנה [אוח' שז] שהחרמים שלהם. בקרקע ל"ש שנים זה דהא מחרם קרקע נוסלים בהנים של המסחר וא"כ אי החרימיהם אינו פסל המסחר א"י להחיות לעצמו אלא דבקרקע המטע פקרא דאחוזת עולם תהיה להם דה"מ גם הלויים אין מהרימיהם. אבל במטלטלים הויעא לכל הבתולים (ירק בקרקע ישנן מנורה שוח לכהן לכהן בינול הנר דנוסלים בהנים של המסחר ובמטלטלים ליבא לימוד) וא כ לר"ש דמ"ל דלא ט"ק ש"ו י"י מטלטלים בקרקע הרי דבמטלטלים כל הבתול שוים בוח ושמיר שויד חמנים שהחרמים שלהם. ולר"י דמ"ל שמקשינן קרקע למטלטלים לענין לויים ה"ג מקשינן לענין דנוסלים הכהנים שבמסחר. והא יצ"ו מחרמיים היינו גבה ה"ק י"ש א דמטלטלים לקרקע דבתיב בית אחיות עולם תהיה להם. גמ'. וח"כ שם [אוח' יז] תי"ט ד"ה אינן מוחרימין. למכרה לעולם. לא דבעי שיהא המכירה קיימת לעולם דהא

תוכפות רעק"א פ"ח ה' בשנה [אוח' שז] שהחרמים שלהם. בקרקע ל"ש שנים זה דהא מחרם קרקע נוסלים בהנים של המסחר וא"כ אי החרימיהם אינו פסל המסחר א"י להחיות לעצמו אלא דבקרקע המטע פקרא דאחוזת עולם תהיה להם דה"מ גם הלויים אין מהרימיהם. אבל במטלטלים הויעא לכל הבתולים (ירק בקרקע ישנן מנורה שוח לכהן לכהן בינול הנר דנוסלים בהנים של המסחר ובמטלטלים ליבא לימוד) וא כ לר"ש דמ"ל דלא ט"ק ש"ו י"י מטלטלים בקרקע הרי דבמטלטלים כל הבתול שוים בוח ושמיר שויד חמנים שהחרמים שלהם. ולר"י דמ"ל שמקשינן קרקע למטלטלים לענין לויים ה"ג מקשינן לענין דנוסלים הכהנים שבמסחר. והא יצ"ו מחרמיים היינו גבה ה"ק י"ש א דמטלטלים לקרקע דבתיב בית אחיות עולם תהיה להם. גמ'. וח"כ שם [אוח' יז] תי"ט ד"ה אינן מוחרימין. למכרה לעולם. לא דבעי שיהא המכירה קיימת לעולם דהא

קרישין ח"ב דא

המקריש את שדהו פרק ח ערכין

ן חרמי כהנאמן להספדיון.
 ל"ח מ"ה המורה ל"ח פ"ג
 פוסקתא דאן ספ"ד כ"ה פ"ו
 ה"ה ע"ה א"ר: רב"ב א"ר
 סתם חרמים לבידק הבית.
 כהנאמן פ"ח פ"א מ"ב כהנאמן
 פ"ק י"ג ספ"ו פ"ג ק"ח
 פסקא ק"ל [פ"ג ר"י נ"ג]:
 והכ"א סתם חרמים לכהנים.
 ע"י יוסטוס נדרים פ"א ה"א
 פ"ג ה"ג: ן מחרם אדם
 את קדשו. כ"ה פ"ג מ"ב מ"ב
 פ"י כהנאמן פ"ק י"ג ו"ב כ"ה
 ר"ה פסקא ק"ל מ"י מ"י מ"ה
 ע"ה חרמי: שור זה עולה.
 מ"י ע"ה חרמי: הבכור בין
 תם בין בעל מום כ"י מ"י
 ע"ה ח"ג

שנויי נוסחאות
 ודבריו ר"ש. גד"ל ונכ"ק
 ודבריו ר"ש: ן גירתנים
 לכהנים. גד"ל ונכ"ק
 גותנים לכהנים בתרומה
 וז"ל. נותנים הם כ"ק.
 שנא' כל חרם קדש.
 נמשכ' ד'ו ביעוט כל
 חרם בישראל: ן גורן
 (את) חרמים. ן נמשכ' כ"ק
 ..דימיהן וילתא וז"ל
 דמיהם נכ' כ"ק. אם
 נדבה. כ"ק ונמשכ' כ"ק
 ואב. את טובתו.
 נמשכ' ר"ו. טובתה;
 כ"ק ונמשכ' לפיטו
 ..טובתו. גד"ל. טוב.
 וע"ה ר"ש. אומרים.
 כ"ק אומרים. שאינו
 רשאי. נמשכ' אע"פ
 שאינו רשאי. כש"מ
 כ"ס פ"י. שאינו יחייב
 וע"ה כ"י כ"ס ר"ה א"ה
 כ"י טובתה. בין תמים.
 נמשכ' בין תם. כיצד
 פודין. נמשכ' וביצד.
 גד"ל כיצד מחרים.

ראשון לציון
 בר"ב ד"ה שאין רשאי
 ש"ה חייב. ה"ה דמפס
 רשאי חייב ע"י נוסח' דכ"ה
 ונכ"ק קדושתן ל"ע ע"ה.
 ותמיכה ש"ה ה"ה ח"ה
 דתענית י"ג ע"ה ח"ה ח"ה
 רשאי וכו' וע"ה ח"ה ח"ה
 ל"ד ע"ה ד"ה ח"ה ח"ה:

יודע והכי ק"ל בעלמא. ר"י ור"ש הלכה כר"י כדליתא
 בערבין פ"ד דף מ"ו. ולשון הרמב"ם בפירושו ור' לא ציאר
 דעתו במאמר הזה ולפיכך אין הלכה כר"י. ע"כ. ובנא"י שבידי
 נמחק. אין. וכך נראה דמה טעם אין הלכה כר"י. משום
 דר' לא ציאר דעתו. אלא ודאי
 הלכה כר"י קאמר ור"י ור"י שאלמר
 נראין כו'. לא ציאר שדעתו כר"ש.
 ולפיכך הלכה כר"י כדק"ל ר"י ור"ש
 הלכה כר"י: ן רבי יהודה בן ציתרא
 אומר סתם חרמים לבדק הבית.
 ואל יעלה על דעתך שיש הפרש בין
 חרם קדשי בידק הבית. ובין חרם
 חרמי בידק הבית. לפי שהשמות
 משונים והטען א'. ואמרו ל"ש דלפיך
 להו [בלשון קדש ול"ש דלפיך להו
 בלשון חרם] הרמב"ם כפ"י משנה ג'
 פ' בתיא דתמורה: וחכ"א סתם
 חרמים לכהנים. כ"ס הר"ב והלכה
 כחכמים. וכ"כ הרמב"ם. וכ"כ
 רפ"ו מ"ה ה"ה כ"ה דגמ' משמע
 דהלכה כר"י בן ציתרא: שנאמר
 כשדה חרם וגו'. וריב"ז מאי עבד
 ליה מצעי ליה לכהן שהקדש [שדה]
 חרמו [שלא יאמר הואיל ויוגא לכהנים
 וכמ"ש ש"ס. ואיך מחרם החרם.
 ואיך חרם החרם לא משמע ליה. ור"י בן ציתרא דחל על
 ק"ק ועל קדשים קלים מנא ליה. ס"ל כר' יבמטאל דמתניין
 דלקמן. גמ'. ומ"ש הר"ב והמקדש לכה"ה בזמן שה פודה
 אותן כו'. ומשליך המעות בנהר. כדליתא בגמ' [דף כ"ט]
 וכתבתי בריש פרקין. ומ"ש ארבעה זוז. עיין ג"כ שם ועוד
 בפ"ו משנה ב': ן אם נדר נהן את הדמים. דהוא עלמו ח"ט
 משנה להקדש אחר ועיין רפ"ו דתמורה: הבכור בין תמים
 בין

שארין רשאי. שאינו חייב. תרגום נוטה רשאי: כיצד פודין
 אלא אומדים כמה אדם רוצה ליתן לבעל הבית שיתן בכורו לבן
 כסו או לבן אחותו. ואותה טובה דיהיב יתן בעל הבית [זה]
 לכהן

תפארת ישראל יכין בועז

פ"ח (א) מיהו המחריס סתם מטלטלין בזה"ל או קרקעות שבה"ל
 שדין כמטלטלין לענין זה, לרמב"ם ק"ו"ל כחכמים, ונותן
 לכהנים. ולכ"מ הוי ספיקא דדינא [רמב"ם פ"ו מערכין]: אמנם בהקדש
 בפירוט לבדק הבית החורבן, לא יפדה לכתחילה בפרועה, רק גד'
 זווין כדי לכרסם הסדיון, ולשדויהו לנכ"ה. אב"י וק"ל דנגדרים [די"ח ב']
 אמרי' דלר"מ סתם חרם לבד"ה, ולר"י רק בגליל סתמא לבד"ה מלאי
 מניין בחרמי כהנים, אבל ציבורה סתמא לכהנים. וע"כ מחתי' דהכ"ה
 דק"ו"ל כרצון [כרמב"ם פ"ו מערכין] דכ"ל דוכח' סתם חרם לכהנים.
 דלא כמאן. השבתי לבני הרב שליט"א, ההס ר"מ ור"י ק"ו"ל כר"י,
 אבל רק בדר שהיא חיסור הגא מעלמו, להכי נגדרים הלך אחר לשון
 צ"ח [נגדרים ד"ל ע"כ ודמ"ט א']. משא"כ בהקדש, חע"ג דמקדש
 נמי רק נודר הוא, עכ"פ אין כוונתו לאסורו רק להקדישו, וכבר קא"ב
 תורה אסורו, ומש"כ מחשב חיסור הגא מלאי [וע"ה חו"ט] שנועות כ"ד
 א"ל ד"ה בליסור], להכי אין סולבים בהקדש אחר לשון צ"ח, דמדהו
 חיסור סקננתו תורה הולכין גביה אחר לשון תורה: תדע דהכי נגדרים
 במפרש דבריו, ואמר מה שגדרתי בהרם לא נדרתי אלא בחרטו של י, ו
 ובקרבן שאמרתי לא נדרתי אלא בקרבן של מלכים, בח"ח ח"ה הרהר
 [נגדרים ד"כ ע"ה]. ובסקד' בלאמר, הרי שרי חרם או קרבן, לא ס"ד
 אע"ג דמקדש נמי מצינו שבולכין אחר לשון צ"ח, דהרי עד כאן לא
 פלגי ר"ה ורבי' נגדרים י"ח ב' רק במקדש חירו, ובהמתו, דלרבי' אי פ"י בכלל,
 מדלא משילי נפשיה לפסיקא, הא במקדש חירו. ל"כ ע"ה
 גודאי

תוספת רעק"א

אינו סובר לשלם דהא
 חררה ביביל אלא ד"ל
 יוכלו לטבחה בכל עח
 ויבלי ופן. אבל בתו
 אינו יכול לטבחה בכל
 עת דאחר שתגדל אינו
 יכול לטבחה. תוספות.
 ד [אות] הרע ב ד"ה
 ודכ"א וחלכה בחכמים
 עיין בהר"ט פ"ח רביעית
 מ"ב ובח"ט ש"ס

שנפרש הכי במשנתו. אלא ה"ט דבהקדש הולכין אחר לשון תורה.
 פלגי ר"ה ורבי' נגדרים י"ח ב' רק במקדש חירו, ובהמתו, דלרבי' אי פ"י בכלל,
 מדלא משילי נפשיה לפסיקא, הא במקדש חירו. ל"כ ע"ה
 גודאי

רבי ישמעאל אמר כתוב
אחד אומר כו' כ"ס ע"ג
פניו רבא ספק ק"כ
ע"ג וכו' חז"ל תקופת פניו
וביתו ספקי פניו כ"ב
ואין אתה מקדיש הקדש
מבוא ע"י יונתן קניס
פ"ג כ"ב חז"ל פ"ה ח"א מ"י
פ"ד מה' כמורה ח"א :

לכאן בצביל המרס. ודוקא קטן בן בחו או בן אחותו כהן. דאילו כהן גופו לא מלי למיתן טובה לצ"ה כדי שיתן הבכור
לו או לכהן אחר דכיון דבכור חזי ליה מחזי ככהן המסייע צבית הגרנות לדוש ולרעות. כדי שיתנו לו תרומות בשכרו. ואשכחתי
לדא שקיל ליה בתורת תרומה אלא בתורת סכר: כתוב אחד אומר תקדיש. גבי בכור כתיב (דברים ס"ו) כל הבכור אשר
יולד תקדיש: וכתוב אחר אומר אל תקדיש. (ויקרא כ"ו) אך בכור אשר יזכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו: הקדש
עילוי. להעלותו בדמים שיתן טובה
הגאחו. כמה אדם רוצה ליתן בו
להעלותו עולה שאינו חייב בה. אלא
כדי לעשות דרוקן לקוט: ואי אתה
מקדישו הקדש מובה. שיהא שם
[זבח] אחר חל עליו. ורבנן דנפקא להו
הך דרשא לעיל מכל חרס קדש
קדשים. אל תקדיש מיצעי להו ללאו
שאם מחפכו לשם זבח אחר עובר
בלאו ותקדיש מבעי להו לומר שמאזה
להקדישו ולומר זה קדוש לבכורה.
ואע"ג דמאליו הוא קדוש. ור' ישמעאל לים ליה הך דרשא. והלכה כחכמים:

שנויי נוסחאות
(הפורין) אומרים כתיב
וכמשכ"ב ליה וכן ליה
כתיב (ושם אומרין וכוו
סבא דג"י). אומר
תקדיש. כתיב. הקדש
וכן בס"ד. וכתוב אחר.
נמשכ"ב אחר. אל תקדיש.
כתיב אל תקדש והקדש
נכונה; נמשכ"ב לא יקדיש
כנקלה וכן בסמוך והנה
בשט"מ כולן אל יקדיש.
(אי אפשר לומר הקדש
שכבר נאמר אל תקדיש)
ואי אפשר בו תקדיש
אמר מעתה, דג"ל ליה;
כ"י ק איפשר לומר
הקדש שכבר נאמר
הקדש אמור מעתה וחסרון
דברים יס כאן; נמשכ"ב
..הקדש הוא ביצר.
מקדישו אתה בו ואיך
מובה. נמשכ"ב ..ואי...
כתיב אם מקדיש אתה
הקדש מובה והדברים
חסרים ומגומגמים:

הפורין אומרים כמה אדם רוצה ליתן לו
בבכור זה. ליתנו לבן בחו. או לבן אחותו.
רבי ישמעאל אומר כתוב אחד אומר
תקדיש. וכתוב אחר אומר אל תקדיש
אי אפשר לומר תקדיש שכבר נאמר אל
תקדיש. ואי אפשר לומר אל תקדיש
שכבר נאמר תקדיש אמור מעתה מקדישו.
אתה הקדש עילוי. ואין אתה מקדישו הקדש מובה(א):
אתה הקדש עילוי. ור' ישמעאל לים ליה הך דרשא. והלכה כחכמים:

תוספות החדשים
ח"פ ד"ה מקדישו כו'
כדפי' ע"ל. כאן לקח
דאח' חו' כתבו דאין רשאי
ליקח כהן פרוטס מישראל
(ממכורה"ם ח"א):

ודאין אין בהמה בכלל, אלא דגם בהקדש הולכין אחר לשון צ"ה דהרי
בלשון תורה היה בכלל בהמה ובהמה בכלל היה [כחולין ע"א ח']. החס
לא קצבה לו תורה מה יקדיש, ורק בדעתו חילא אם חס או בהמה להכי
אחר כוונת הלכ' הן הדרבים, והולכין בו אחר לשון צ"ה. משא"כ
בהקדיש חרס או קרבן כבר אמרה התורה מה הן, והולכים בהן אחר
לשון תורה:

והבואו הח"ט בממורה פ"ז מענה ג' רק דקשה דהרב שם פירש כדפי' וכו' פירש כחוספא. (ממכורה"ם ח"א):

ר"ע מברשונה המוכר את שדהו פרק ערכין תוספת יום טוב ציונים

פ"ט א המוכר את שדהו
בשעת היובל, כ"ס ע"ג
ג"ס ק"י ע"א מ"י ח"א ח"א
שמיטה ויובל כ"ס: אינו מותר
לגאול פירות משתי שנים.
מ"ב כהן פירש ג': היתה
שנת שדפון וירקון. מ"ב
שם מ"י ע"ס כ"י:

פרק ט א המוכר את שדהו בשעת היובל. בשעה
שהיובל נוהג. אבל בשנת היובל עלמה
אינו רשאי למכור ואם מכר המכר בטל ומחזיר הדמים: אינו
סותר לגאול. ואפילו נחרלה לוקח. אין שומעים לו דכתיב
(שם כ"ה) במספר שנים אחר היובל
חקנה שחאה קטינה לו שתי שנים.
ואם מהדר לה מקמי הכי עובר
בשעה. ומוכר נמי עובר בשעה אם
גואלה קודם שתי שנים. דכתיב במספר
שני תבואות ימכר לך. אבל לאחר
שתי שנים אם רלה לפדותה פודה אותה
בע"כ של לוקח ונתן לו לפי מה שמכרה. כדכתיב שם וחשב לו את שני ממכרו שמשחב כמה שנים משמכרה עד היובל: ומחלק
הדמים לפי השנים. כגון אם מכרה עשר שנים לפני היובל במנה נמלא שמכר פירות כל שנה ושנה בעשירית מנה. שהרי
סחם מכירה אינה אלא עד היובל. שהתה ציד הלוקח ה' שנים. ואח"כ צא מוכר לגאולה מנכה לו לוקח חני מנה: אינה עולה
במנין. שתי שנים. דהא שני תבואות כתיב. שתי שנים הראויין לתבואה תשהא ציד הלוקח. אבל היתה שנה הראויה לתבואה
ולגם

שנויי נוסחאות
פ"ט א או שביעית
אינה עולה (לו).
במשכ"ב או שנת שביעית.
אינו עולה וליהא אולם
כד"ו ח"א, וכן הגיס
בשט"מ.

פרק ט א המוכר את שדהו בשעת
היובל. אינו מותר
לגאול פחות משתי שנים. שנאמר (ויקרא
כ"ה) במספר שני תבואות ימכר לך. היתה
שנת שדפון וירקון או שביעית. אינה
הוא נמי כמו קן בכל העולם דאין
השדפון בצאג"ה כהכי לא תקן (ה) עולה
לו מן המנין דיקא נמי דקחני דומיא
דשביעית שאסור לרוע בו (ג) (בכל
העולם). חוס'. ועמ"ש שם צמ"ו:
(ה) ג"צ"ק דאין עולה. (ג) ק"מ מ"ג רבי

ראשון לציון
פ"ט א בר"ב ד"ה
המוכר את שדהו
כו' אינו רשאי למכור בו
עין יס"ח:

ואפשר דחסור מטעם הערמה: (ג) וכתיב שני, לשון רבים, ואינו פחות
מב'. אבל לאחר צ' שנים, כשירלה מוכר, פודה בעל כרמו של לוקח
דמים שלקח. כ"ה. מכרה לו בעד כ' סלע, והיה עוד י' שנים עד היובל,
נמלא מגיע צ' סלעים לשנה, ונשאר ציד הלוקח ד' שנים, מנכה לו
ח' סלעים ומחזיר לו י"ב סלעים ולוקח שדהו לחזרה: (ד) בכל
הארץ

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ט א ר"ל בזמן שהיובל נוהג. דאילו כשמכר בשנת היובל
עלמו, המכר בטל, ומכורה כבר יולאה, שאינה מכורה
אין דין שלא תמכר: (ב) משעה שקנה אפילו התרלה גם הלוקח,
עובדים בשעה [דמים פ"א משמיטה פ"ט]. מהו כ"ל לכאורה דדוקא
בלשון גאולה אסור, אבל בזמן זה לזה השדה והמעות במתנה רשאים.

ואפשר דחסור מטעם הערמה: (ג) וכתיב שני, לשון רבים, ואינו פחות
מב'. אבל לאחר צ' שנים, כשירלה מוכר, פודה בעל כרמו של לוקח
דמים שלקח. כ"ה. מכרה לו בעד כ' סלע, והיה עוד י' שנים עד היובל,
נמלא מגיע צ' סלעים לשנה, ונשאר ציד הלוקח ד' שנים, מנכה לו
ח' סלעים ומחזיר לו י"ב סלעים ולוקח שדהו לחזרה: (ד) בכל
הארץ

המוזכר את שדהו פרק ט ערכין

היה מימות יהושע בן נון.
 מהם הם כפי: ואלו הן בני
 עיר חומה. מוכיב בל כפי
 ד: שלש הצרות של שני
 שני בתים. מ"ח ע"ה"ג:
 ונבא ונרדו הדידי יושבתי
 פניה פ"א ח"א מ"כ ע"ה:
 ד' בני הצרות נהגתי להם
 כ"י. י"ג פ"א ע"י מ"כ ע"ה
 ע"ה וי"ג ח"א: ואלו הן
 בתי הצרות. י"ג פ"א ע"י
 ע"ה ח"א:

שנויי נוסחאות
 שלש כפי ד"י וד"ס וד"ק
 שלשה. ע"ש שני שני (שני)
 בתים מוקפות. נמשכ"ב
 לית' (וסם מוקפת וכו')
 (מוקפות). ע"ש ציפורים.
 כ"י ש"ב: של ציפורי;
 כ"י ש"ב ציפורי. והקפדה
 של גוש. כ"י מ' וקפדה
 של גוש. יודפת.
 כ"י ק' ורפת. ונרד.
 ודריד ואנו. כ"י ק'
 ונרדו ודריד. נמשכ"ב
 ..ואונח והנס כפי
 כלפניו וכו'. ואנו וכו'.
 ג"כ ואנו: ד' כח היפה
 שבתתי נמשכ"ב כח
 יפה. וכן נמשך; כ"י
 כח היפה וכן נמשך
 וכן י"ג נמשכ"ב. נמשכ"ב
 מיד (ונגאלין) כל (וכ"ה)
 נגאלין גם כ"י (ג"כ)
 וכ"י ונגאלין מיד:
 כמשכ"ב ונגאלין מיד וכל
 וליה וכן ליה. כ"י
 וכ"י וקפדה מ"ס נגאלין
 ונגאלין מיד. ונגאלין
 ח"ס הו"ט ע"ה ח"א וכן
 נהגתי ע"ש ע"י ח"א
 נגאלין ונגאלין ע"י ח"א
 יתור לכן הוא. אך הנה
 כי במקום ונגאלין שיה
 לפניו כ"י וי"ו ח"א
 כ"א הוא נמשכ"ב ד"י
 נגאלין ושם לקף את
 החלה ונגאלין. בתי
 הצרות. כ"י ק' ונמשכ"ב
 ..הצרות. שתי הצרות.
 כמשכ"ב שני הצרות;
 שני שלש.

מוקפת חומה ט'. כתב הר"ב ללא חומה כתיב מלא בוי"ו ואל"ף.
 וכן פירש"י. וכתבו החוס'. שאיט בן בחומשין מדויקות. כתיב
 בוי"ו. ולא קרי באל"ף. ע"כ ובחומשין מדויקים שלטו איפכא
 כתיב באל"ף וקרי לו בוי"ו. וכן נמסר במסורה: מימות
 יהושע בן נון. כתיב איש כי ימכור
 בית מושב עיר חומה יכול הקיפוה
 חומה מכאן ולהכא ח"ל בית מושב
 עיר חומה במוקפת חומה מימות
 יהושע בן נון: שלש חלרות. או
 יתר. של ב' ב' בתים. או יתר.
 הרמב"ם פ"ב מה"ש: בגון קפדה
 וכו'. תנא ר"ר ישמעאל בר' יוסי למה
 מנו חכמים את אלו שכשעלו בני
 הגולה מלאו אלו וקדשו אכל ראשונות
 בטלו משכבטלה קדושת הארץ קסבר
 קדושה ראשונה קדושה לשטחה ולא
 קדושה לע"ל. גמ'. וי"ל הרמב"ם
 בנא"י וזה היה בבית ראשון אכל
 אר"כ בטלה קדושה ראשונה. ולזה

חומה מימות יהושע בן נון. אינה כבתי
 ערי חומה. ואלו הן בתי ערי חומה.
 שלש הצרות. של שני שני בתים. בגון
 מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. בגון
 קצרה הישנה של ציפורים. והקדה של
 גוש חלב. ויודפת הישנה ונמלא וגדוד
 ודריד ואנו וירושלים. וכן כיוצא בה"מ):
 ד' בתי הצרות. נותנים להם כח היפה
 שבבתי ערי חומה. וכח היפה שבשדות. ו
 נגאלין מיד. ונגאלין כל שנים עשר חדש
 כבתי. ויוצאים בוי"ב. ובגרעון
 כשדות. ואלו הן בתי הצרות שתי

חומה מימות יהושע בן נון. אכל המוקפת חומה מימות יהושע
 אע"פ שאין לה חומה עכשיו נדון כבתי ערי חומה. ללא
 חומה כתיב מלא בוי"ו ואל"ף דמשמע לו ומשמע לא כלומר אין
 לו עכשיו והיה לו חומה קודם לכן. הוי נמי בית חלוט [בה]:
 שלש חצרות. שכל אחד ואחד שני
 בתים מקרי עיר: בגון קצרה. שם
 עיר קטנה שהיה מהון לנפרי:
 והקרא שבגוש חלב וכו'. כל הנך
 דכתיב במתני' ידועים שהיו מוקפות
 מימות יהושע בן נון. וירושלים
 דקחשיב במתני' ק"ל דאין בית חלוט
 צירושלים הלך חיכה למ"ד בגמ'
 דמתי ירושלים הוה ואין זו ירושלים
 הקדושה שאין הבית חלוט בה אלא
 ירושלים אחרת שהיה בח"י. וגם
 היא מוקפת חומה מימות יהושע והיה
 הבית חלוט בה כשאר בתי ערי
 חומה: ד' בתי הצרות. שאין להם
 לעיירות חומה: כח יפה. כדמפרש

ונגאלים מיד שאין לריך לכהותו ב' שנים ביד הלוקח כשדות.
 דכתיב בהו גאלה חיה לו דמשמע מיד יגאלנו אם ירלה והיינו
 כבתים של ערי חומה: ובגרעון בסף. שמנכה לו הלוקח לפי
 שנים שבהו בידו כשדות. דבבתי החלרים כתיב על שדה
 הארץ יחשב שולאים בגרעון כסף כשדות: שתי חצרות
 של ב' ב' בתים. עיר שאין בה אלא שתי חלרות אע"פ
 שהיא מוקפת חומה מימות יהושע. נחשבין כבתי החלרים:
 ישראל

אין סומכין בבית שני אלא כשהיה מוקף כשעלה עזרה וכיוצא
 בזה כתב בחבורו פ"ב מה"ש: וירושלים. כתב הר"ב ק"ל
 דאין בית חלוט צירושלים. משום דכתיב (ויקרא כ"ה) לקונה אותו
 לדורותיו וקסבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים. ומאן קא מקמי
 ליה. רש"י. ועמ"ש במ"ד פ"ב דנגעים: ד' [בתי החלרים. פי'
 הר"ב שאין להם לעיירות חומה. וכלה בפירש"י אכל כל שהוא
 ט"ס. וי"ל שאין להם חומה כעירות]: ויוצאים בוי"ב. בהדיא
 כתיב וציובל ילא. ובגמרא מנריך ליה. דהא לגופיה לא אנטריך
 דמתיבתי ילאו ציובל. הלא הוקפו לשדה החווה. לא נלרכה אלא למקדיש וגאלו אחד מיד הקדש. הגיע יוכל ולא
 נגאל חוזר לבעלים ציובל: שתי חלרות של שני שני בתים. פי' הר"ב אע"פ שהיה מוקפת חומה. דה"ר ממשמע בגמרא בתי
 החלרים אינו יודע שאין להם חומה מת"ל אשר אין להם חומה כמו שאין להם חומה וכמה בתים שנים
 חלרות כנים שתי חלרות של ב' [ב] בתים. ואימא בית וחרה. א"כ לכתוב רחמנא חלרים. וכ"ס אי כתב רחמנא חלרים. חלר
 * י"ל ח"ר.

לא נלרכה אלא למקדיש וגאלו אחד מיד הקדש. הגיע יוכל ולא
 נגאל חוזר לבעלים ציובל: שתי חלרות של שני שני בתים. פי' הר"ב אע"פ שהיה מוקפת חומה. דה"ר ממשמע בגמרא בתי
 החלרים אינו יודע שאין להם חומה מת"ל אשר אין להם חומה כמו שאין להם חומה וכמה בתים שנים
 חלרות כנים שתי חלרות של ב' [ב] בתים. ואימא בית וחרה. א"כ לכתוב רחמנא חלרים. וכ"ס אי כתב רחמנא חלרים. חלר
 * י"ל ח"ר.

יבין תפארת ישראל בועז

תכופים כתיב כחומה [ת"ל דכהא גם ר"ש (כפ"ס) מודה, דדוקא הכה
 שכל ספיר דינה מוקפת חומה, להכי לר"ש גם הבית כן. או י"ל דהתם
 הבית סמוך רק לחומה, וכותל הד' של הבית הוא החומה, אכל ראש החומה
 גבוה הרבה מהבית, להכי לר"ש דינו כבית בעיר חומה, משא"כ הכא, גבות
 הבתים הן ראש החומה, וכל בתים אין כאן חומה. ובהא מתוך קו' רחוי"ט
 למס לא קחמר תנא עיר שבותלי הבתים חומתם, ולדכינו אז סוס משמע,
 דאכל ראש החומה גבוה מנג הבתים, והכי ככה"ג פליג ר"ש: (לח) כשעה
 שכבש א"י: (לח) או יותר: ט) אז מיקרי עיר חומה. מיהו לריך
 נמי שהיה מוקפת צבוחת עזרה דקודש עזרה כשגלו בטלה קדושת
 הארץ, וקדושה ראשונה של ארץ ישראל לא קדושה על לע"ל. ורק
 קדושת המקדש קודש לעמיד לנא הרמב"ם פ"ז ממכרים ס"ו. ולחל"כ גם
 גם קדושת המקדש לא קודש לע"ל, והכנסו השתא למקום המקדש ספור מכרת.
 וע"י תשובת מהר"מ ח"ד סי' ל"ו]. אבל כשהיה מוקפת ציוני מוקפת ציוני
 אין לה חומה, אפ"ה דינה כערי חומה, מדכתיב אשר לא חומה באל"ף, ואפ"ה לריך הקורא לחשוב כשעה שקורא כאלו כתוב לו
 בוי"ו. מזה משמע אפילו אין לה עכשיו והיה לה חומה קודם לכן [ולרש"י דכשין הכי מדכתיב לוא. ולתוס' כתיב לו בוי"ו וקרינן באל"ף.
 וכס"ת שלנו הוא כספין: (בא) שם עיר קטנה סמוך לנפרי: (בב) אין זו ירושלים הקדושה, דהרי קו"ל דלא נתחלקה לשבטים, ולפיכך אין
 בית חלוט בה. אלא עיר אחרת קטנה הייתה באל"ף שנקראת ג"כ ירושלים הקטנה: (בג) והא דנקט תנא הכך ח' דוקא. קמ"ל דדוקא
 חוגמת אלו כשעלה עזרה מאלן מוקפין וקדשם צב' תודות וכו' [כשעומת פ"ב מ"ג]. אכל כל עיירות האחרות אף שהיו מוקפין ציוני
 יהושע, אפ"ה כשגלו לבבל צלה קדושתן, ללא קדשן עזרה. [רמב"ם פ"ז משמטה]. [ובש"ם מייחב' ב' צריחות דלוינו כבסי אי סך
 ח' דוקא. וק' הכי כמתניתין תני וכיוצא בכו, ועל כהך כהן ח' לוא דוקא, וא"כ כו"ל לש"ם להוכיח מתני' דלודך כרייתא שגשגתא. ונ"ל דחד כרייתא
 ס"ל דנקט סך ח' מדקדש עזרה, ואהא נקט וכיוצא בכו, דכל עיירות אחרות שקדשן עזרה, דין כערי חומה. ולאידך כרייתא נקט הכך ח' מדמאלן
 מוקפין, ונקט וכיוצא בכו, להכי כל עיר שהיא מוקפת מימי יהושע]. [אב"י וערש"י מגילה (ד"ו ע"א סד"ה את אלו), כתב רש"י דנקט במתני' ט'
 טירות. וברי במשנה שלפנינו לא נמנו רק ח'. אלא רש"י לשעתייה שכתב [מגילה ד"ד ח' ד"ה לוד] דגרסינן במשנתנו גם לוד. ועי' מהרש"א ע"ש:
 מד שאין להם חומה: (מד) כדמפרש ואזיל: (מו) שאין לריך להסתובב ביד לוקח ב' שנים: (מז) חלרים או לבעלים בלי כסף: (מח) דכשגאלר

תכופים כתיב כחומה [ת"ל דכהא גם ר"ש (כפ"ס) מודה, דדוקא הכה
 שכל ספיר דינה מוקפת חומה, להכי לר"ש גם הבית כן. או י"ל דהתם
 הבית סמוך רק לחומה, וכותל הד' של הבית הוא החומה, אכל ראש החומה
 גבוה הרבה מהבית, להכי לר"ש דינו כבית בעיר חומה, משא"כ הכא, גבות
 הבתים הן ראש החומה, וכל בתים אין כאן חומה. ובהא מתוך קו' רחוי"ט
 למס לא קחמר תנא עיר שבותלי הבתים חומתם, ולדכינו אז סוס משמע,
 דאכל ראש החומה גבוה מנג הבתים, והכי ככה"ג פליג ר"ש: (לח) כשעה
 שכבש א"י: (לח) או יותר: ט) אז מיקרי עיר חומה. מיהו לריך
 נמי שהיה מוקפת צבוחת עזרה דקודש עזרה כשגלו בטלה קדושת
 הארץ, וקדושה ראשונה של ארץ ישראל לא קדושה על לע"ל. ורק
 קדושת המקדש קודש לעמיד לנא הרמב"ם פ"ז ממכרים ס"ו. ולחל"כ גם
 גם קדושת המקדש לא קודש לע"ל, והכנסו השתא למקום המקדש ספור מכרת.
 וע"י תשובת מהר"מ ח"ד סי' ל"ו]. אבל כשהיה מוקפת ציוני מוקפת ציוני
 אין לה חומה, אפ"ה דינה כערי חומה, מדכתיב אשר לא חומה באל"ף, ואפ"ה לריך הקורא לחשוב כשעה שקורא כאלו כתוב לו
 בוי"ו. מזה משמע אפילו אין לה עכשיו והיה לה חומה קודם לכן [ולרש"י דכשין הכי מדכתיב לוא. ולתוס' כתיב לו בוי"ו וקרינן באל"ף.
 וכס"ת שלנו הוא כספין: (בא) שם עיר קטנה סמוך לנפרי: (בב) אין זו ירושלים הקדושה, דהרי קו"ל דלא נתחלקה לשבטים, ולפיכך אין
 בית חלוט בה. אלא עיר אחרת קטנה הייתה באל"ף שנקראת ג"כ ירושלים הקטנה: (בג) והא דנקט תנא הכך ח' דוקא. קמ"ל דדוקא
 חוגמת אלו כשעלה עזרה מאלן מוקפין וקדשם צב' תודות וכו' [כשעומת פ"ב מ"ג]. אכל כל עיירות האחרות אף שהיו מוקפין ציוני
 יהושע, אפ"ה כשגלו לבבל צלה קדושתן, ללא קדשן עזרה. [רמב"ם פ"ז משמטה]. [ובש"ם מייחב' ב' צריחות דלוינו כבסי אי סך
 ח' דוקא. וק' הכי כמתניתין תני וכיוצא בכו, ועל כהך כהן ח' לוא דוקא, וא"כ כו"ל לש"ם להוכיח מתני' דלודך כרייתא שגשגתא. ונ"ל דחד כרייתא
 ס"ל דנקט סך ח' מדקדש עזרה, ואהא נקט וכיוצא בכו, דכל עיירות אחרות שקדשן עזרה, דין כערי חומה. ולאידך כרייתא נקט הכך ח' מדמאלן
 מוקפין, ונקט וכיוצא בכו, להכי כל עיר שהיא מוקפת מימי יהושע]. [אב"י וערש"י מגילה (ד"ו ע"א סד"ה את אלו), כתב רש"י דנקט במתני' ט'
 טירות. וברי במשנה שלפנינו לא נמנו רק ח'. אלא רש"י לשעתייה שכתב [מגילה ד"ד ח' ד"ה לוד] דגרסינן במשנתנו גם לוד. ועי' מהרש"א ע"ש:
 מד שאין להם חומה: (מד) כדמפרש ואזיל: (מו) שאין לריך להסתובב ביד לוקח ב' שנים: (מז) חלרים או לבעלים בלי כסף: (מח) דכשגאלר

אין לה חומה, אפ"ה דינה כערי חומה, מדכתיב אשר לא חומה באל"ף, ואפ"ה לריך הקורא לחשוב כשעה שקורא כאלו כתוב לו
 בוי"ו. מזה משמע אפילו אין לה עכשיו והיה לה חומה קודם לכן [ולרש"י דכשין הכי מדכתיב לוא. ולתוס' כתיב לו בוי"ו וקרינן באל"ף.
 וכס"ת שלנו הוא כספין: (בא) שם עיר קטנה סמוך לנפרי: (בב) אין זו ירושלים הקדושה, דהרי קו"ל דלא נתחלקה לשבטים, ולפיכך אין
 בית חלוט בה. אלא עיר אחרת קטנה הייתה באל"ף שנקראת ג"כ ירושלים הקטנה: (בג) והא דנקט תנא הכך ח' דוקא. קמ"ל דדוקא
 חוגמת אלו כשעלה עזרה מאלן מוקפין וקדשם צב' תודות וכו' [כשעומת פ"ב מ"ג]. אכל כל עיירות האחרות אף שהיו מוקפין ציוני
 יהושע, אפ"ה כשגלו לבבל צלה קדושתן, ללא קדשן עזרה. [רמב"ם פ"ז משמטה]. [ובש"ם מייחב' ב' צריחות דלוינו כבסי אי סך
 ח' דוקא. וק' הכי כמתניתין תני וכיוצא בכו, ועל כהך כהן ח' לוא דוקא, וא"כ כו"ל לש"ם להוכיח מתני' דלודך כרייתא שגשגתא. ונ"ל דחד כרייתא
 ס"ל דנקט סך ח' מדקדש עזרה, ואהא נקט וכיוצא בכו, דכל עיירות אחרות שקדשן עזרה, דין כערי חומה. ולאידך כרייתא נקט הכך ח' מדמאלן
 מוקפין, ונקט וכיוצא בכו, להכי כל עיר שהיא מוקפת מימי יהושע]. [אב"י וערש"י מגילה (ד"ו ע"א סד"ה את אלו), כתב רש"י דנקט במתני' ט'
 טירות. וברי במשנה שלפנינו לא נמנו רק ח'. אלא רש"י לשעתייה שכתב [מגילה ד"ד ח' ד"ה לוד] דגרסינן במשנתנו גם לוד. ועי' מהרש"א ע"ש:
 מד שאין להם חומה: (מד) כדמפרש ואזיל: (מו) שאין לריך להסתובב ביד לוקח ב' שנים: (מז) חלרים או לבעלים בלי כסף: (מח) דכשגאלר

ח ישראל שירש. בתי ערי חומה מאזני אמו לוי: אינו גואל כסדר הזה. בגמ' אמרו הני אינו גואל אלא כסדר הזה. והכי קאמר אינו גואל כלויים דכתיב צבו גאולת עולם תהיה ללוים. אלא כסדר הזה האמור בישראל שהיא נחלסת בסוף שנה: וכן לוי שירש את אבי אמו

ישראל. חף הוא אינו גואל כלוי אלא כסדר הזה האמור בישראל. דלעולם אינו גואל כלוי עד שיהא לוי זבערי הלויים. דפרי קראי כתיבי. כתיב כי בתי ערי הלויים היא אחוזתם. דמשמע דבערי הלויים תלה רחמנא לאפוקי בן לוי כירש אבי אמו ישראל. וכתיב ויקרא כ"ה) ואשר יגאל מן הלויים דמשמע לתקנת לויים נתתי רשות לגאול. ולא כולם. לאפוקי בן לוי הבא מן הממזרת. ומן הנתינה. שהיו גואל לעולם. וכ"כ יסדל חירש אבי אמו לוי. דישאל גמור הוא. שאינו גואל לעולם: אין הדברים אמורים. אין הדברים הללו דגאולת עולם אמורים. אלא בערי הלויים. אבל עד שיהא לוי לא בעינן והלכה כחכמים: מגרש. מקום פנוי מכלום אין בו בית. ולא זורעים אותו. אלא נוי הוא לעיר: אין עושין שדה מגרש וכו'. דכתיב (ס) ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מאי לא ימכר

בלא בית משמע. הוא קרפף חקרי. גמ': ח אין עושין שדה מגרש נוי. [כחב הר"ב. דכתיב וצדה מגרש נוי. נראה מהא דמפרש לדברי ת"ק דחייבי בלוים שסובר דר"א לפרושי אחא ולא לאפלוגי וכן מוכח עוד מללא כתב הלכתא כמאן. ויש מקום לסברתו מדקתי אר"א ולא רח"א. אבל

הצרות של שני שני בתים. אף על פי שמוקפין חומה מימות יהושע בן נון. הרי אלו כבתי חצרים: ח ישראל שירש) אבי אמו לוי. אינו גואל כסדר הזה. וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל. אינו גואל כסדר הזה. שנאמר (ויקרא י"ח) כי בתי ערי הלויים עד שיהא לוי ובערי הלויים. דברי רבי. וחכמים אומרים אין הדברים אמורים אלא בערי הלויים. אין עושים שדה מגרש. ולא מגרש שדה. ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש. אמר רבי אליעזר במה דברים אמורים בערי הלויים. אבל בערי ישראל. עושין שדה מגרש. ולא מגרש שדה. מגרש עיר ולא עיר מגרש. כדי שלא יחריבו את ערי ישראל. והלויים מוכרים לעולם. וגואלים לעולם. שנאמר (ס) גאולת עולם תהיה ללוים: נשלמה מסכת ערכין

הלכות שטמה. וכחב הכ"מ דלומר אבל לא בשנת היובל עלמה וכדכתב רש"י. דהא איכא ק"ו ומה מוכרה כבר יולאה עכשוו שאינה מוכרה אינו דין שלא תמכר. עכ"ל: [תהיה ללוים. וכהניס נמי בני לוי הם. וכמ"ס (יחזקאל מ"ז) והכהנים הלויים בני לדון וגו']:

סליקא לה מסכת ערכין הלוקח ב' שנים אלא גואלים מיד אם ירלו: נשלמה מסכת ערכין

ח ישראל שירש אמו לוי: אינו גואל כסדר הזה. בגמ' אמרו הני אינו גואל אלא כסדר הזה. והכי קאמר אינו גואל כלויים דכתיב צבו גאולת עולם תהיה ללוים. אלא כסדר הזה האמור בישראל שהיא נחלסת בסוף שנה: וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל. חף הוא אינו גואל כלוי אלא כסדר הזה האמור בישראל. דלעולם אינו גואל כלוי עד שיהא לוי זבערי הלויים. דפרי קראי כתיבי. כתיב כי בתי ערי הלויים היא אחוזתם. דמשמע דבערי הלויים תלה רחמנא לאפוקי בן לוי כירש אבי אמו ישראל. וכתיב ויקרא כ"ה) ואשר יגאל מן הלויים דמשמע לתקנת לויים נתתי רשות לגאול. ולא כולם. לאפוקי בן לוי הבא מן הממזרת. ומן הנתינה. שהיו גואל לעולם. וכ"כ יסדל חירש אבי אמו לוי. דישאל גמור הוא. שאינו גואל לעולם: אין הדברים אמורים. אין הדברים הללו דגאולת עולם אמורים. אלא בערי הלויים. אבל עד שיהא לוי לא בעינן והלכה כחכמים: מגרש. מקום פנוי מכלום אין בו בית. ולא זורעים אותו. אלא נוי הוא לעיר: אין עושין שדה מגרש וכו'. דכתיב (ס) ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מאי לא ימכר

שני (שני). כמסב"כ ליהא. ש מ ו ק פ נ. כתיב מוקפין. כמסב"כ שמוקפת וכו' שמוקפות. הרי אלו כבתי חצרים. כתיב. החצירות כמסב"כ הרי הן. ח ישראל שירש אבי אמו לוי: אינו גואל כסדר הזה. בגמ' אמרו הני אינו גואל אלא כסדר הזה. והכי קאמר אינו גואל כלויים דכתיב צבו גאולת עולם תהיה ללוים. אלא כסדר הזה האמור בישראל שהיא נחלסת בסוף שנה: וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל. חף הוא אינו גואל כלוי אלא כסדר הזה האמור בישראל. דלעולם אינו גואל כלוי עד שיהא לוי זבערי הלויים. דפרי קראי כתיבי. כתיב כי בתי ערי הלויים היא אחוזתם. דמשמע דבערי הלויים תלה רחמנא לאפוקי בן לוי כירש אבי אמו ישראל. וכתיב ויקרא כ"ה) ואשר יגאל מן הלויים דמשמע לתקנת לויים נתתי רשות לגאול. ולא כולם. לאפוקי בן לוי הבא מן הממזרת. ומן הנתינה. שהיו גואל לעולם. וכ"כ יסדל חירש אבי אמו לוי. דישאל גמור הוא. שאינו גואל לעולם: אין הדברים אמורים. אין הדברים הללו דגאולת עולם אמורים. אלא בערי הלויים. אבל עד שיהא לוי לא בעינן והלכה כחכמים: מגרש. מקום פנוי מכלום אין בו בית. ולא זורעים אותו. אלא נוי הוא לעיר: אין עושין שדה מגרש וכו'. דכתיב (ס) ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מאי לא ימכר

תוספות חדשים

פ"ח ח ולא מגרש שדה כ"י בעל כתיב הגיה ומגרש שדה וכן הוא כמ"ס הל"ל ומוכח שם וכן נראה דה"ל כהר עמיה וק"ל וכלי הש"ך בה"ש סו"ן ק"ה ס"ק י"ב ובילקוט הכ"ז פ"א וסמ"א: (מהמורה"ש ז"ל) ח"ס ד"ה אין עושין כ"ו ולא לאפלוגי כ"ו והנה"ה גמ' קאמר דכ"ז מודי בלוים לא משנין מה"מ כ"ו משמע דלפניו ויוד מפורש כמ"ס דף ל"ד ע"כ דרבנן פליגי על ר"ה ע"ש:

ראשון לציון

ח בששנה ולא מגרש שדה כמ"ס הל"ל למחוק מלה לא ובסג דל"ל כמו דבוכא כמ"ס כ"ד ע"כ ע"ש וכו' ה"ך ח"מ ס"ו ק"ה ס"ק י"ב. ע"ן יס"מ: ח"ס ד"ה אין עושין שדה מגרש כ"ו וכן מוכח עוד מללא כתב הלכתא כמאן כ"ו [ע"כ מסוגיא דביב

י"ד ע"כ דמובא דפליגי ומתחי סבר עמד ע"ז המ"מ. ולכח דכ"ו וגם קשיטתו שהיה וכן מ"ס הש"ך כמ"ס ק"ה הארבעי מלך בתכורי יש סדר לנשנה קחמו מש"ס: במ"ד ולענין ולא תן רח"א מ"ינו קן כמסכתא סוטה כ"ו [עמדתו שהיה הלא ככל כד"ה לו ח"מתי דלמך ר"י כהרבה מקוונות והוא למחוק שח"ר יומני עירובין פ"א ע"כ פ"ב ע"ה וסנהדרין כ"ס ע"ה ולמ"ה ת"י ת"ה כדל"ל ה"ה ג"ס מ"ס ועמ"ס כמ"ס פ"ב דכ"ז יבטתי ולא מלמתי כוונתי] ע"ן יס"מ:

תפארת ישראל יבין

מנכה ללוקח כפי שמגיע להשיג ששה צירו: (מ) בתי ערי חומה: (ג) ה"ק אינו גואל כסדר הזה של לוי, דכתיב גביה, גאולת עולם תהיה ללוים, אלא גואל בישראל שצוהו נחלט לסוף שנה: (א) ואפילו המוכר והקונה ישראלים, דבר זה אינו תלוי בצעלים, רק בהפקום, וגואל סם לעולם, והכי קי"ל: (ב) הוא מקום פנוי חף חמה סביב לעיר, בני בניין וכלי זרעים: (ג) ר"ל לא יהפכו שדה למגרש או אופכא. אבל נותר ליעט שם חילנות ורק כ"ה חמה לעיר חסור משום נוי העיר [כמ"ס דכ"ז ב']. [וכן משמע מר"י (יבש"ו ו' פ"ג) שהיה לפני עברי ירושלים חילנות נעושים. וכל זה דלא כר"ב שכתב סוטה (פ"ה מ"ג) דגם חילנות חסור ליעט שם, חמס כפי הנראה חזר בו ז"ל, דהרי כנאן לא הוכיח חסור מחילנות]: (ד) דכתיב בזה נוי לעיר, הרבה קופלים לדור בתוכה, ומתיישבת: (ה) דזה חסור שלא לגול חזותה של עיר [ובש"ם כ"ב דכ"ז ב', גרסין דל"א עושין שדה מגרש ומגרש שדה. ובילקוט סוף פרשת כהר הכ"ז הנורמות. ובש"ך (ח"מ ק"ה סק"ב)

כמה כמשתינו לז"ל כשניהן עושין, כפי הנירסא דנקט כש"ס כ"ב ס"ל. וכן משמע מדמ"ס (פ"ג משמיה), שלא הוכיח כלל ערי ישראל: (ו) ר"ח פליג אח"ק, ולא מפרש דבריו, דלת"ק דין ערי ישראל ללוים שוין [וכן מוכח לע"ז מש"ס, מדקאמר דכ"ע מיהת וכו', ש"מ וודאי דפליגי. וש"מ נמי דליתנהו לטך כללא דלילנו קמאי, דהיכא דקאמר כש"ס ר' פלוני אומר, אז פליג. והיכא דקאמר, אחר ר' פלוני, אז לא פליג. [וע"י מבוא סתמווד דקכ"ע ע"ה על הכוב. וע"י רש"י ותוס' (סנהדרין דס"ו א'), שכתבו ממש בהיפך וזה פלא]. מיהו מלינו דוגמתו סוטה סוף פ"ה וע"י רחיי"ט כדורים פ"ג מ"ס]: (ז) שדה אחוזה שלהן. ולא בישראל שאינו מוכר בפחות מב' שנים סמוך ליובל. אבל אלו מוכרין סמוך ליובל, אבל ביובל עלמנו לא, דמוכרה כבר יולאה, שאינה מוכרה ק"ו שלא חמכר: (ח) אם מכר בית בעיר חומה, אינו נחלט בסוף שנה. ובמכר שדה ח"ל שחמווד ביד לוקח ב' שנים, רק כשירנה גואל מיד: (ט) וכהניס נמי נקראים לויים, שנאמר והכהנים הלויים בני לדון:

נשלמה מסכת ערכין.

